

PAROLA

A KÖZÖSSÉG- ÉS TÁRSADALOMFEJLESZTÉS FOLYÓIRATA

2022/1. szám

Jártasságok a szomszédsági
munka területén

Beszélgetés Velencei Ágnessel,
Pro Urbe Ferencváros-díjas

A felépülés és/vagy beépülés
esélyeiről

Közösségfejlesztő gyakorlatok

Esti párbeszéd Pikó Andrással,
Józsefváros polgármesterével

Új év, új remények
a KÖFE háza táján is

Tartalomjegyzék:

Szerkesztői előszó.....	3
Jártasságok a szomszédsági munka területén	5
Először adták át a Pécsi Közösségi Alapítvány Lénárd Kata Emléklapját.....	22
Beszélgetés Velencei Ágnessel, Pro Urbe Ferencváros-díjas közösségfejlesztővel	27
A felépülés és/vagy beépülés esélyeiről - Fejezetek a közösségfejlesztés magyarországi történetéből.....	32
Közösségfejlesztő gyakorlatok - Könyvajánló	46
Esti párbeszéd Pikó Andrással, Józsefváros polgármesterével - Mit üzen a rádió?	48
Ajánló a közösségi megoldások köréből	62
Új év, új remények a KÖFE háza táján is	65

Szerkesztői előszó

2022/1

Globális jelentőségű ügyek zajlanak körülöttünk, erőteljesebbé válnak a közvetlenebb környezetünk, a szomszédságunk történései és az egyes embereknek, kisebb társaságoknak is fontos szerepük lehet például a szolidaritás kifejezésével, megteremtésével. Mindezekben a dimenziókban milyen esélyeket, lehetőségeket találhatunk a közösségi megközelítések, a cselekvő részvétel megteremtésével? Többnyire ezekre a kérdésekre keresünk szakmai válaszokat a Parola folyóirat mostani lapszámának írásaival.

Egy angol nyelvű tankönyv a **Jártasságok a szomszédsági munka területén** című kiadvány 5., bővített kiadásába több magyar esettanulmányt is beépítettek a szerzők, *Paul Henderson és David Thomas*. Ezek az írások adják a Parola 2022/1-es számának első felét, amelyeket *Vercseg Ilona* szerkesztett és látott el az angliai könyv bemutatásával, a rangos hazai tapasztalatok megjelenésének méltatásával.

A Pécsi Közösségi Alapítvány egy díjat alapított, erről a – helyben különösen jelentős eseményről tudósít egy következő írásunk. Talán ehhez, a személyes figyelem és elismerés gesztusához is rokonítható a Közösségfejlesztők Egyesületének sorozata, amelyben időszakonként egy-egy társunk különösen izgalmas munkájáról szervezünk nyilvános online beszélgetést: most *Velencei Ági* mesél a saját munkáiról.

Az Apor Vilmos Katolikus Főiskola szerkesztette a Szociálpedagógia folyóirat 18/2021-es tematikus lapszámát, amelynek egésze Közösségfejlesztő gyakorlatok címmel – *Elekes Györgyi* értő válogatásában – a közvetlenebb szakterületünkről válogatott írásokat. A lapszám bemutatásán túl *Péterfi Ferenc*: „Fejezetek a közösségfejlesztés magyarországi történetéből. A felépülés és/vagy beépülés esélyeiről” című, szakmatörténetet elemző tanulmányát adjuk közre.

A szomszédság egy sajátos lokalitás, de az önkormányzatiság a helyi társadalmak egy másik terepe – ehhez kapcsolódik egy civil szereplőből polgármesterré választott szereplővel, *Pikó Andrással* készült Esti párbeszéd, amelyet a Civil Rádióból emeltünk ebbe a lapszámba.

Végül a Közösségi megoldások sorozatunkban hívjuk fel az emberi-társadalmi szolidaritás néhány figyelemre méltó kezdeményezésére a figyelmet, és a Közösségfejlesztők Egyesületének hírei szerepelnek e mostani lapszámunk szerkesztőinek, *Dudok Dávidnak* és *Péterfi Ferencnek* az ajánlásában.

Dudok Dávid és Péterfi Ferenc

Jártasságok a szomszédsági munka területén

2022/1

A Közösségfejlesztők Egyesülete hozzájárulása Paul Henderson és David Thomas: Skills in Neighbourhood Work című könyvének 5., bővített és naprakész kiadásához

Az írás szerzői: **Hernádi Anna Borbála – Kovács Edit – Kustár Blanka – Monostori Éva – Sélley Andrea – Vercseg Ilona**

Paul Henderson és David Thomas *Jártasságok a szomszédsági munka területén* című könyve a leginkább használt és kedvelt tankönyve az Egyesült Királyság, s több nyugat-európai ország közösségi munkás-közösségfejlesztő képzéseinek.

Paul Henderson az angliai közösségfejlesztés meghatározó alakja, napjainkban közösségfejlesztési szaktanácsadó. Kezdetben sokáig gyakorló közösségfejlesztőként dolgozott, önkéntesként vett részt nemzetközi szervezetek munkájában, majd a Szociális Munka Nemzeti Intézetében (*National Institute for Social Work*) és Londonban tanított közösségi munkát. Később, 15 éven át, a Közösségfejlesztési Alapítvány (*Community Development Foundation*) munkatársa volt a gyakorlat fejlesztésének igazgatójaként. Tanári és szaktanácsadói tevékenységet is végzett, rendszeresen tartott előadásokat hazai és nemzetközi konferenciákon, az európai közösségfejlesztői munkában (*CEBSD: Combined European Bureau for Social Development*) pedig mintegy 25 évig volt a nemzetközi csapat meghatározó tagja.^[1] 2010-ben közös könyvet jelentetett meg Vercseg Ilonával: *Community Development and Civil Society. Making connections in the European context*, a Policy Press kiadónál, Bristolban.

Bizonyára többen is ismeritek őt, hiszen a '90-es évek elején tanulmányutakat szervezett magyar közösségfejlesztők számára Angliában, s számos hazai szakmai eseményen, konferencián és műhelymunkán, tereplátogatáson vett részt, tartott előadásokat (melyeket a Parola rendre közölt). Munkakapcsolatunk e 25 év során barátsággá is fejlődött.

A könyv társszerzője David N. Thomas, aki évtizedes gyakorló évei után, nyugdíjazása előtt pár évig a londoni Közösségfejlesztési Alapítvány (*Community Development Foundation*) igazgatója volt.

Előzmények

2021. október 18-án az egykori Egyesített Európai Társadalomfejlesztési Iroda (lásd előbb is: *CEBSD*), ma Európai Közösségfejlesztési Hálózat (*EuCDN European Community Development Network*, <http://eucdn.net/>) barátai körébe tartozók, köztük én is), a következő felkérő levelet kaptuk Paul Henderson barátunktól:

„Hello,

említettem már, hogy a *Skills in Neighbourhood Work* könyvünket a kiadó (Routledge) ismét meg akarja jelentetni, s ez lesz az 5. kiadás. Annak érdekében, hogy a naprakész európai anyagok legyenek benne, nagyon hálás lennék, ha képet adnátok az országokban folyó, legújabb állapotokat tükröző szomszédsági munkáról, a következő kérdések alapján:

1. **A szomszédsági munkában alkalmaznak-e nálatok továbbra is közösségi munkásokat?**
2. **Tudnátok-e a szomszédsági munkafolyamat egy-egy szakaszát szemléltető gyakorlati példákat küldeni?**

A szomszédsági munkafolyamat szakaszai:

- Belépés a szomszédságba
- A célok és szerepek tisztázásának elősegítése
- Kapcsolatteremtés és az emberek összehozása
- Szervezetek létrehozása és építése
- A célok és prioritások tisztázásának elősegítése
- A szervezet működésben tartása
- Barátokkal és ellenségekkel való kapcsolattartás
- Visszavonulás, befejezés

3. **Van-e még nálatok nemzeti (országos) közösségfejlesztő szervezet?**

Nagyon köszönöm.

Minden jót kíván

Paul”

Paul fenti levelét 2021. október 20-án küldtem ki a *Közösségfejlesztők Egyesülete* tagságának, kérve azokat, akiknek ehhez a munkához kedve, ereje és ideje van, válaszoljanak néhány vagy valamennyi kérdésre. Öten jelentkeztek, ők a szerzőink.

Néhány konzultáció és írásváltozat után elkészült a munka, s már a próbálkozás szakaszaiban is egyre inkább látszott, hogy itt a magyar példák bemutatásánál most többről is szó van. S éppen ezért ennek a munkának a hazai szakmai haszna, ha követőkre talál, óriási lehet.

A munkafolyamat végére ugyanis három dolog vált számomra nyilvánvalóvá.

1. Az egyre nehezebben készülő és ritkábban megjelentetett esettanulmányok egy részét kiválthatják az ilyen és hasonló kérdésekre adható rövid szakmai válaszok, melyek csakis a szakmai lényegret ragadják meg, ám a kontextust részletesen nem mutatják be.
2. Eszembe jutott persze a gyakorlati elmélet, és erről a *Közösség és részvétel* című, papíralapon 2011-ben megjelent könyvem, melynek második, jelentősen átdolgozott kiadása e-változatban jelent meg 2020-ban.^[2] Tudomásom szerint a közösségi beavatkozó szakmák esetében itthon ez az első gyakorlati elméleti munka. A Bevezetőben ez olvasható: „A „gyakorlat elmélete” (*une théorie de la pratique, vagy theory of practice*) kifejezéssel arra utalunk, hogy az itt bemutatandó elméletek fő forrásául közösségfejlesztők-szervezők, közösségi munkások gyakorlati tapasztalatai szolgálnak. A közösségi beavatkozás hatásainak megfigyelése és elemzése révén e tapasztalatokból vontunk ki lényegi, s ekként több helyzetre érvényes magyarázatokat és alkalmazható eljárásokat, annak érdekében, hogy megragadhassuk a közösségi szakmai beavatkozás természetét, jellegét, meghatározottságát és működési módját hétköznapi mozgásában, igazolva létjogosultságát és immár történelmi jelenvalóságát is.”^[3] A könyv 3. fejezetében, többek között, ezek a témák kerültek kifejtésre: (...) Fejlesztő és szervező szerepkörök. A fejlesztő szakmai feladatai: kapcsolatokat szervez; bizalmat épít személye és szándékai iránt; lehetővé teszi a közösség és tagjai önbemutatását; rendszeressé teszi a közügyekről szóló helyi kommunikációt; katalizálja a közösség önmaga általi megismerésének folyamatát; önbizalmat épít a helyi szereplőkben; ösztönözi a részvételt; részt vesz a közös tevékenység meghatározásában; s szerepet vállal az együttműködés keretrendszerének kialakításában; ösztönözi a helyi nyilvánosság szerveződését; hozzájárul az emberi erőforrás fejlesztéséhez; közösségi munkamódban dolgozik; visszavonul, kiszáll. Ugyanitt a szervező szakmai feladatai is kifejtésre kerülnek.^[4] Rájöttem, Paul kérdései gyakorlati elméleti kérdésekként is felfoghatók, s ha ez így van, akkor ez további, nagyon izgalmas szakmafejlesztő munkára ad lehetőséget. Ha többen is kedvet kapnak rá, és a gyakorlati elmélet továbbfejlesztéséhez összegyűlik egy számottevő nagyságrendű, új szakirodalmi gyűjtemény, akkor már “csak” elemezni kell a munkákat, levonni a legtöbb folyamatban egyaránt érvényes tanulságokat, s együvé szerkeszteni, gyakorlati elméletté. Így fog megszületni a 2011-ben és 2020-ban megfogalmazott gyakorlati elmélet folytatása, s rendre kiegészülni az éppen időszerű példákkal.
3. Igaz, hogy a nemzetközi munka a nyelvi nehézségek és a kulturális eltérések miatt olykor gyötrelmes, de egyben inspiráló is.

Nyilvánvaló, hogy Paulék nem fogják a teljes magyar anyagot könyvükbe foglalni, ám csakis ők dönthetik el, hogy mely részek segítik mondanivalójuk érvényesülését, ezért felkértük **Polyacskó Orsolya** fordítót a magyar anyag teljes fordítására. A fordítást 2021. november 30-án küldtük ki Paulnak (aki skóciai és belgiumi flamand anyagokat is kapott), s válasza szinte azonnal megérkezett:

“Kedves Ilona,

Nagyon köszönöm, hogy olyan hatékonyan szervezted meg munkatársaid körében ezt a munkát, az elküldött anyag rendkívül hasznos lesz. Értesíteni foglak, hogy hogyan tervezzük használni. Teljes mértékben egyetérték azzal, hogy az egész történetet közöljétek le a Parolában.

Minden jót kívánok

Paul”

Most nincs más hátra, mint a hazai közzététel. Mielőtt átadom a szót az “úttörőknek”, egy ideillő irodalmi üzenettel zárom mondanivalómat:

„Néző[5], kérünk, hibákra most ne nézz!

Így lesz az is, mi csonka még: egész.[6]

Legyen a szó tehát a kérdező Paulé és a válaszoló közösségfejlesztőké!

(1) A szomszédsági munkában alkalmaznak-e nálatok közösségi munkásokat továbbra is?

Az utóbbi 3-5 évben komolyan átalakult a közösségfejlesztés (*community development*) mozgásteret Magyarországon. Ennek egyik jól azonosítható oka, hogy mint több más területen, itt is megjelent a kormányzati centralizáció a forrásokhoz való hozzáférésben, amely magával hozta a célok uniformizálása mellett a *közösségfejlesztés* szó általános elterjedését a település- és közösségfejlesztés mellett a művelődési és muzeális területen.

Aki az elmúlt időben zömmel a magyar tagállam által tervezett és felterjesztett, s az Európai Bizottság által jóváhagyott és finanszírozott központi forrásból valósított meg projektet, nagyon szoros metodológiai és szóhasználati útmutató mentén tehette ezt. Több operatív programon keresztül több száz projekt valósult meg ennek szellemiségében, ami azt hozta, hogy a közösségfejlesztő szóhasználat ismertté vált széles szakmai körökben, civil és állami intézményi környezetben, ugyanakkor használatos lett minden olyan tevékenységre, amely nemcsak közösségek megszólítására, aktivizálására, bevonására, a velük való közvetlen, a közjó fejlesztésére irányuló munkára vonatkozott, hanem szinte valamennyi közösségi tevékenységre – például falunapok, néhány napos fesztiválok szervezésére. Miután ezekben a terminológiákban nem szerepelt a közösségi munkás (*community worker*) kifejezés, így ez az önmeghatározás vagy szakmai elkülönítés nem kapott hangsúlyt sem a gyakorlati munka, sem a szakmai retorika szintjén.

Ezzel együtt sok közösségfejlesztő dolgozik klasszikusan közösségi munkás szerepkörben, de nem ilyen szakmai identitással. Ezt a jelenséget erősítette, hogy a település és/vagy közösség identitásának erősítésére irányuló programok közreműködőinek kötelezővé tették a 120 órás “közösségfejlesztő” szakmai képzés megszerzését a projektek keretein belül. Ezek nem feltétlenül közösségfejlesztő szakértők által oktatott képzések voltak. Ennek hatására az elmúlt években száznál is több helyi – lényegében közösségi munkás szerepben dolgozó –, más szakmával rendelkező projektmunkás szerzett alapfokú közösségfejlesztő szakmai végzettséget.

Másik említést érdemlő jelenség e témában a közösségszervezés (*community organizing*) mozgásterének növekedése. Ezt a szakmai identitást erősíti napjainkban is egyre aktívabban a civil kiállítás, az állampolgári-közösségi érdekérvényesítés és érdekvédelem területén végzett aktív és elismert munka. Közülük többen – szerepüknél és szakmai módszereiknél fogva – tekinthetők lennének közösségi munkásoknak, akik az érdekvédelem és érdekérvényesítés területén szervezik szomszédságukat, de identitásuk ebben a körben jól azonosítható: mindannyian közösségszervezőnek tartják magukat, s a különbséget köztük csak a hatókör adja: helyi vagy országos ügyön dolgozó közösségszervező. Az országos és helyi szervezetek nemzetközi magánalapítványok támogatása mellett kül- és belföldi adományokból alkalmazzák általuk kiképzett dolgozóikat.

A civil területen megjelenő közösségfejlesztő programok az utóbbi időben nagyon kicsi mozgástéren dolgoztak Magyarországon. A hazai – és az EU-ból érkező, hazai elosztású – források csak a központi programokban jelentek meg. A helyi önkormányzatok, amelyek a közösségfejlesztő munkát 2010-ig általában támogatták településeiken (pl. a közösségfejlesztő(k) költségtérítését és a helyi közösségfejlesztői folyamat költségigényét (nyomtatás, szállítás, s néha a helyi közösségi munkások képzését is), az utóbbi években jellemzően forráshiányosak, így rendkívül korlátozottan rendelkeznek szabadon felhasználható forrásokkal. Ha pedig központilag jóváhagyott projekteket valósítanak meg az adott pályázati kiírás elvei szerint, akkor a valós változásokat ígérő, a lakosság egészét nyitott kérdésekkel megszólító, helyi igényekre reagáló és erőforrásokkal gazdálkodó közösségfejlesztői megközelítés nem tud érvényesülni. Ahol mégis van változásra lehetőség, azok a nem-kormányzati vezetésű települések lettek a 2019-es helyhatósági választások eredményeként, főként városokban. Ezekben a településeken megkezdődött a “részvétel alapú demokratikus módszerek” alkalmazása. Állampolgári, s nem közösségi vagy civil alapon szólítják meg a lakosságot. Ezekben a folyamatokban deliberatív technikákkal, facilitátorokkal, folyamatsegítőkkal dolgoznak, amelyben szintén kevésbé jelennek meg közösségfejlesztői vagy helyi közösségi munkás szerepek.

Még egy adalék a szakmai munka megnevezéséhez. 2020-ra a felsőoktatásban megjelent a “közösségszervezés” alapszak, amely új elnevezést adott a közösségfejlesztés területén is tevékenykedő, diplomával rendelkező közművelődési, művelődésszervező szakembereknek. A képzés három szakmai kimenete: kulturális közösségszervező, ifjúsági közösségszervező és humánfejlesztő. Ez egy újabb szakmai generációban távolítja a közösségfejlesztő megnevezést a szaktevékenységtől, közelítve a módszertani megközelítés felé (értsd: a közösségfejlesztés módszer, a közösségszervező szakma).

Kovács Edit, a Közösségfejlesztők Egyesülete elnöke

(2) Tudnátok-e a szomszédsági munkafolyamat egy-egy szakaszát szemléltető gyakorlati példákat küldeni?

KÓSPALLAGI (ÖKO)TÁJHÁZ PROJEKT, KÓSPALLAG (800 FŐS TELEPÜLÉS PEST ÉS NÓGRÁD MEGYE HATÁRÁN), 2017 ÓTA NÉPRAJZI KUTATÁS ÉS KÖZÖSSÉGI RÉSZVÉTELI FOLYAMAT

Belépés a szomszédságba

A Kóspallagon folyó közösségi munka egy leendő tájház épületének kiválasztásával kezdődött, melyre egy néprajzos csoportot kért fel a helyiek egy csoportja, az együttműködés azonban gyorsan barátsággá és hosszú távú együttműködéssé alakult át. A munka célja a tősgyökeres helyiek és a beköltözők („gyüttmentek”) közötti párbeszéd, mondhatni „híd” megteremtése. A kóspallagi Szent István út 35. szám alatt található közel 180 éves gazdaház felújítását már a helyiekből és a különféle diszciplínák képviselőiből verbuválódott önkéntes csapat közösen kezdte meg.

Együtt – helyiek és „gyűttmentek” kikapálják a Tájház épületét

Forrás: <https://www.facebook.com/kospallagiokotajhaz/photos/3059717450962984>

A projekt pedig hamar kinőtte magát, és a ház hagyományos technikákkal való felújítása mellett a település múltja, valamint a helyi tudás feltárása is a fókuszába került, és a múlt és a jelen kapcsolatának megismerése elvezette a főleg budapesti, külső szereplőkből, szakértőkből álló csapatot a települési közösségi munkáig, az erőforrások feltárásán át a hiányokra való reagálásig.

A célok és prioritások tisztázásának elősegítése

A Tájház projekt fontos és meghatározó kérdése, hogy mindig tisztában legyen a belső és a tágabban értelmezett csapat is a projekt céljaival, és minden részfolyamat ezeknek a céloknak megfelelően kerüljön meghatározásra és végrehajtásra. Ennek a területnek a nehézségét adja, hogy a csapat magában foglal helyben élőket, illetve Budapestről lejáró egyetemistákat, alkalmi önkénteseket, akik más és más célokat határoznának meg, ha személyenként kérdeznénk őket. A közösségi tervezéseknek azonban az a tanulsága, hogy vannak olyan funkciók és alapvető irányvonalak, melyekben minden projektben érintett egyetért. A közös célok konkretizálása és szem előtt tartása végett közösségi beszélgetéseket, közösségi tervezési alkalmakat szervezünk és facilitálunk a településen, melyek során egyeztetjük a különféle célcsoportok igényeit és elképzeléseit – a fontosabb kérdések eldöntéséhez facilitátor segítségét is igénybe vettük –, az ilyen alkalmak további hozadéka volt, hogy erősödtek a szomszédsági kapcsolatok, a lakóhelyhez és a helyi tájházi programokhoz való kötődés.

Tervezetés a Tájház udvarán
 Forrás: <https://www.facebook.com/kospallagiokotajhaz/photos/3059717467629649>

A szervezet működésben tartása

A Tájház projekt működtetésében kihívást jelent, hogy mindenki önkéntesen lát el benne feladatokat, így azokat a hétköznapi feladatai mellett, szabadidejében végzi el, melynek mértéke folyamatosan változik, így fontos a rugalmasság és a belső kommunikáció, hogy az egyes kieső, egy időre visszavonuló csapattagokat lehessen pótolni, feladataikat átvenni és tovább görgetni. Alapelvünk még a nyitottság, melynek révén gyakran érkeznek új csapattagok mind a faluból, mind olyanok, akik céljaikban és értékrendjükben közel állnak a Tájházban megjelenített értékekhez. A munkaszervezés és a kommunikáció gördülékennyé tételének elengedhetetlen eszköze a Facebook, a Messenger, a Google levelezőlista és a baráti kapcsolódások a csapaton belül, melynek köszönhetően mindannyian szorosabb vagy lazább kapcsolatot is ápolunk egymással, tudjuk, mikor van szükségük magánéleti segítségre – és ezt igyekszünk is egymásnak megadni, amennyire tőlünk telik –, máskor pedig látjuk, ha valakinek vannak szabad kapacitásai, és így tud további feladatokat és felelősségi köröket vállalni, ezzel gördülékenyebbé téve a közös munkát.

Barátokkal és ellenségekkel való kapcsolattartás

Eleinte az őszinteség pártján voltunk, és sokszor bonyolódunk szükségtelen és elkerülhető konfliktusokba. Miután már több mint 4 éve jelen vagyunk a településen, mondhatjuk, hogy nagyrészt megismertük a helyben élőket, az ő szokásaikat és preferenciáikat, és mára már törekszünk rá, hogy figyeljünk arra, hogy senkit ne bántunk meg feleslegesen, és ne adjunk lehetőséget alaptalan pletykák terjedésének. További fontos célunk és talán erősségünk is, hogy igyekszünk azoknak a kritikáit is megszívlelni, akikkel a mindennapokban nem jó a viszonyunk, hiszen több szem többet lát, és ha egy

kritika éles vagy bántó is néha, nem biztos, hogy minden alapot nélkülöz. Nekünk pedig célunk mind csapatként, mind a projekt szintjén egyre jobbá válni. Ennek a "jóságnak" a mértékét pedig úgy véljük, csakis a befogadó közeg, esetünkben Kóspallag lakói ítélik meg. Ez volna az ellenlábassainkkal való kapcsolattartásunk. Barátainkkal, pártolóinkkal való kapcsolattartásunk sokkal magától értetődőbb és feszültségektől mentes. Gyakran kapunk pozitív visszajelzéseket, és mi magunk is törekszünk rá, hogy azoknak, akik szóval, tettel vagy akár anyagokkal, eszközökkel támogatnak minket, kifejezzük hálánkat, és rendszeres kapcsolatban maradjunk velük. Ezt szolgálja a Facebook oldalunk, a Kóspallagi (öko)Tájház Barátai csoport, a levelezőlista és a nonformális baráti beszélgetések is.

Hernádi Anna Borbála

BUDAPEST, IX. KERÜLET: ANYAHAJÓ ANYAKÖZPONT A JÓZSEF ATTILA LAKÓTELEPEN

Visszavonulás és befejezés

Az **Anyahajó Anyaközpontot** a helyi anyákkal 2014-ben kezdtük megszervezni Budapesten, a József Attila lakótelepen. Arra a szükségletünkre kerestünk megoldást, hogy a kisbabákkal otthon töltött időszakot szeparáció helyett közösségben és társadalmilag aktívan élhessük meg.

Megtartják egymást...

Forrás:

<https://www.facebook.com/anyahajoanyakozpont/photos/a.518393635003446/1918790051630457>

Közösségünk sajátossága, hogy az azt működtető önkéntes bázis nagy része 2-3 évente cserélődik. Kihívást jelent, hogy folyamatosan nagy erőket kell az új tagok bevonására mozgósítanunk. Fontos számunkra, hogy azok szervezzék az anyaközpont életét, akik annak tereit, programjait és közösségi szolgáltatásait a mindennapokban igénybe veszik.

A kezdetektől kezdeményezője és motorja voltam a folyamatoknak, majd a 2015-ben megalakuló egyesület elnöke lettem. Évek alatt éreztem rá a vezető szerepre, menet közben (2018-ban) képzett közösségfejlesztő lettem. Már az első pár évben (amikor még a legtöbb szál a kezemben futott össze) tudtuk, hogy nekem is át kell adnom idővel a feladataimat – ez a közösség hosszú távú fennmaradásának záloga.

Ennek érdekében igyekeztünk évről évre egyre jobban elosztani a tennivalókat, átadhatóvá és átláthatóvá tenni a folyamatokat.

A vezetői és közösségfejlesztői szerep átadásáról folyamatosan kommunikáltam, de nehéz volt ezt elfogadtatni a közösséggel. (Nem hitték el.) Nagyon fontos volt számomra, hogy egy erős és stabil helyzetben lévő szervezetet adjak át, és mivel ebben az időszakban belső konfliktusokkal és erőforráshiánnyal küzdöttünk, a folyamat tovább tartott, mint eredetileg terveztem.

Összességében 2 év kellett ahhoz, hogy fokozatosan ki tudjak vonulni a szerepből. (Ez 2019-20-ban zajlott.) Ehhez az átmenethez külső szervezetfejlesztő segítségét is igénybe vettük, aki egy ideig személyesen velem, majd az elnökséggel és végül az egész közösséggel dolgozott.

A folyamat lépései:

- elhatározás és tudatosítás
- az átadásra váró feladatok azonosítása
- az átadási stratégia kialakítása: folyamatok egyszerűsítése, határidők kijelölése
- feladat-újraelosztás az elnökségen belül
- a váltás szükségességének tudatosítása a közösséggel
- fokozatos feladatátadás: 1. elnökségi szerep (tisztújítás), 2. menedzsment- és koordinációs funkciók, 3. közösségfejlesztői szerep

A teljes elválás nem volt tervben és nem is következett be.

Továbbra is vállalom hozzám közel álló részfeladatokat (kommunikáció, programvezetés, csapatépítő események szervezése), de az anyagközpont vezetését, koordinációját és a közösségi folyamatok gondozását 2020 őszén teljes egészében átvette egy fiatal, új csapat. Ők nem csak a mindennapokban állnak helyt nagyszerűen, de képesek a jelenlegi tagok igényeire szabni és megújítani a szervezetet, ami nagy büszkeséggel és örömmel tölt el.

Kustár Blanka, (már „csak”) önkéntes

A MAG-HÁZ KOMÁROMBAN

Belépés a szomszédságba

Komárom Magyarország gazdaságilag fejlett régiójának egy kisvárosa, viszonylag gazdag és sokszínű civil szervezeti élettel, ám jelentős részben függőségben a helyi önkormányzattól, az aktuális kormányzati politikától. A most bemutatandó Mag-Ház és a vele együttműködő civil szervezetek nem az éppen fennálló politikához igazodnak, hanem a társadalmi hiányok enyhítésén dolgoznak, a szervezetek céljait szem előtt tartva. Megalakulásakor az első és egyben a legnagyobb kihívás a közösségi hely megtalálása volt. Önkormányzati ingatlanban nem kaptunk lehetőséget, a vállalkozói szféra feltételeit viszont mi nem tudtuk teljesíteni, így elhatároztuk, hogy saját 'otthont' teremtünk magunknak.

Kapcsolatteremtés és az emberek összehozása

Komárom városa kistérségi központ 6 középiskolával, s a környező települések közül a miénk az egyetlen ifjúsági hely. Az állam által fenntartott közösségi helyek nem fiatalbarátok. Ez a gyermekeinket is érintő probléma elegendő ok volt a szülőkkel való kapcsolatteremtésre, a megoldás keresésére pedig az összefogás kínálkozott. Ennek eredményeként született meg az elhatározás: saját közösségi teret kell kialakítani. Vásároltunk egy kicsi épületet nagy telekkel, a házat gyakorlatilag teljesen át kellett alakítani, szinte újat kellett építeni. Egy év alatt, több mint száz önkéntessel mindezt végig is csináltuk.

Kertmozi a Mag-házban

Szervezetek létrehozása és építése

Közösségi munkát lehet civil szerveződésben is végezni, azonban ahhoz, hogy forrásokat vonhassunk be az elérendő cél megvalósítására, szükséges szervezet létrehozása. A szervezetté válásnál már megjelennek az egyéni felelősségvállalások is. Fontos volt meghatározni, hogy egy fiatalokat tömörítő szervezet jöjjön létre, de mellette jelenjen meg egy olyan szervezet is, amely segíteni tudja a fiatalok tevékenységét. A probléma, amire a megoldást keressük, közös ugyan, ám a szereplők nagyon különbözőek, feladat- és szerepvállalásuk szerteágazó. Természetesen vannak szerepek, amelyekre nincsenek jelentkezők az adott közösségen belül, így őket a körön kívül találjuk meg, majd támogatjuk befogadásukat, és segítjük, támogatjuk elköteleződésüket úgyünk mellett.

A célok és prioritások tisztázásának elősegítése

Célunk tehát felépíteni a közösségi teret, s ehhez forrást és önkénteseket biztosítani. A felépített ingatlant működtetjük-üzemeltetjük, tehát szükségessé válik egy civil összefogás: több civil szervezet megszólítása és bevonása a működtetésbe. Előtérbe kerül a szervezeti kapcsolatépítés, a partnerség, a külső és belső kommunikáció és a fenntarthatóság. Mindehhez szükséges a megfelelő szereplők megtalálása és bevonása. Az

épület tulajdonos-szervezete, a MAG-Ház, és a két megalakult civil szervezet mellé további szereplőket is bevontunk, és az ingatlant egy 10 szervezetből létrehozott konzorciummal működtetjük, melynek munkáját egy közösségfejlesztő koordinátor fogja össze. Fontos közös cél a közösségi tér üzemeltetése és működtetése, ugyanakkor nem szabad elfeledkezni a konzorciumi szervezetek autonómiájáról sem, tehát a szervezeti küldetésekről.

A szervezet működésben tartása

A szervezetté váláskor a korábban meghatározott célok átalakulnak, a hangsúlyok áthelyeződnek, a szereplők és a szerepek változnak. Meg kell találni az egyensúlyt, ami megtartja a gyengébb szállal kötődőket (önkéntesek, aktivisták, szimpatizánsok), ugyanakkor megerősíti azokat a szereplőket, akik mozgatórugói és szakemberei a folyamatoknak. Mindez folyamatos kommunikációt és konfliktuskezelést igényel, mert a szervezet tagjai meghatározóan önkéntesek, aktivisták, míg a szervezet működtetését már külső körből 'hozott' szakemberek végzik. A szakmai koordinátor mindenki iránt elkötelezett és lojális, ismeri a szereplőket, s a szereplők közötti egyensúly létrejöttét és fenntartását segíti elő. Az aktivisták a fizikai tevékenységgel (építés, átalakítás) és saját klubéletük tervezésével és szervezésével, míg a szakemberek a kezdeményezéssel, az innovatív lépések bevezetésével járulnak hozzá a munkához.

Tíz év működés után már tapasztalható volt, hogy nagyságrendi változást is létre kell hoznunk. A megújulást egy új ingatlan vásárlásától, s az ott folytatható tevékenységek kidolgozásától reméljük. Ebben az „ugrásban” benne van az innováció, a megújulás és a szerepek újbóli felértékelődésének lehetősége is.

Barátokkal és ellenségekkel való foglalkozás

A kezdeti közös ügy mentén alakuló közösségek meghatározóan baráti közösségekből alakulnak. A baráti szálak jobb esetben maradandók, az ügy viszont folyamatosan módosul, változik, s ezáltal a szereplők, s így a kapcsolatok is. A szervezet az évek során megerősödik, tényezővé válik, s a már tag szakemberek folyamatos konfliktushelyzetekbe kerülnek a helyi és országos politikai színtéren, s ezzel együtt a rivális vagy csupán irigykedő szervezetek, szakemberek, politikusok ellenszenvét is kiváltják, ami befolyásoló tényező a közbeszédben, a helyi közösségben, s ami a szervezeten belül is érezteti a hatását.

Helyi önrendelkezési fórum a Mag-házban

Forrás: <https://www.facebook.com/maghaz.monostor>

Barátok megtartása a szervezeten belül komoly erőfeszítést igényel, főként akkor, ha már nem is érzik magukat érintettnek. Felnő a fiatal, kiröpül, családot alapít. A barátok megtartását a közös tevékenységek, a múltbeli emlékek segíthetik, de számolnunk kell az elvesztésükkel is. Az ellenlábasokkal való teendő két irányba mutat. Egyrészt a kapcsolatok és a párbeszéd elősegítése, még akkor is, ha ez nehéz és nem szívesen vállalt tevékenység. Másrészt pedig a szervezeti szakmai hitelesség és következetesség egymás megértése felé mozdíthat. Ezek a tevékenységben és a kommunikációban jelennek meg. Legyen a szervezet transzparens, átlátható. Ennek felismeréséhez egy kétéves kommunikációs- és szervezeti képzésben való részvétel vezetett, amelynek révén külső és belső kommunikációs kultúránk megújult.

Visszavonulás, befejezés

Nem feledkezhetünk meg az elfáradásról és az elmúlásról sem. A szervezet életben tartásához elengedhetetlen az utánpótlás nevelése. Amelyik szervezet erre nem készül fel, annak számolnia kell a megszűnéssel. Mi komoly közösségi alapokat fektettünk le, közösségi tereket működtetünk, foglalkoztatókká váltunk, tehát komolyan kell tennünk az utánpótlásért is. A megalakulásunktól kezdve folyamatosan teret és lehetőséget biztosítunk fiataljainknak a tanuláshoz, a tapasztaláshoz és a gyakorlati megvalósításhoz. Nálunk lehet tévedni is, de a tévedésekért felelősséget kell vállalni. Most azt látjuk, hogy a fiatalok egy része a nálunk szerzett tapasztalatokat más irányban is kipróbálja, működteti. Ők a szakmai innovációra, vezetésre hivatottak. Mellettük vannak a gyökeret eresztettek, akik a napi tevékenységet viszik, ők adják a biztos alapot. Ahhoz azonban, hogy folyamataink fenntarthatók maradjanak, mindig szükségünk van a megújulásra, amit a világlátott és tapasztalt fiataljaink visszatérésétől is remélhetünk.

Monostori Éva közösségfejlesztő

A MISKOLCI DIALÓG EGYESÜLET KÖZÖSSÉGFEJLESZTŐ MUNKÁIBÓL

Kapcsolatteremtés és az ember összehozása

Az egykori nehézipari, átalakuló nagyvárosunkban, Miskolcon, s annak is a legnagyobb, harmincezres lakótelepén, az Avas városrészben gettósodási folyamat indult meg. A roma és nem roma közösségek együttélési problémáira reagálva és a civil társadalom erősítése érdekében ebben a szomszédságban egyesületünk évek óta végez közösségi munkát. Ennek részeként egy izgalmas módszerrel vettük fel a kapcsolatot a helyi kulcsemberekkel. Gyakornoki programot hirdettünk, aminek keretében 10 gyakornok (helyi érdeklődő lakos s néhány egyetemista) kezdte el az aktivizálást egy-egy lépcsőház vagy lakótömb szomszédságában. A módszernek köszönhetően 500 kérdőív kitöltésével alapoztuk meg 12-14 közösségi klub létrejöttét a helyi tudásokra, képességekre, és érdeklődésre építve, s ezzel párhuzamosan, kedvet csinálандó a közösségi munkához, támogattuk egy-egy közösségi akció szervezését is. Mindez lobbizás alapját is képezte, mert egy önkormányzati program indításához vezetett, aminek keretében létrejött egy közösségi kávézó, s ez teret nyit a további fejlesztő munkánkhoz, s az egyre inkább beszűkülő civil képzéseknek, aktivitásnak.

Dialóg karácsony a Közösségi Kávézóban

Forrás:

<https://www.facebook.com/dialogegyuesulet/photos/a.1138125152971307/1138126319637857>

A tíz éves munka eredményeivel az egyesület törekszik arra, hogy városrészi munkáját lehetőségként és modellként tekintsék, s városi szinten több helyen is elinduljon hasonló folyamat. Jelenleg, együttműködésben az önkormányzattal, további 5 városrészben kezdődik részvétel erősítését támogató programunk.

Ennek egyik legaktívabb közösségében, az Észak-Kilián városrészben egy éve kezdtünk kapcsolatokat teremteni, merőben más módszerrel. A pandémiás időszakban a munka itt kifejezetten online módon történik. Az 5 fős közösségi mag hetente találkozik az online térben, s munkájukat egyesületünk mentorálja. Egy fokozatosan növekvő tagságot bevonó online közösségi platformot működtetnek a helyi ügyeknek, híreknek és a 2-3 havonta szervezett közösségi cselekvéseknek, kezdeményezéseknek a fórumaként. A közösségi mag a helyi képviselőkkel folytatott párbeszédben rendkívül aktív, s ennek eredményeként már a városrészi fejlesztésekbe is beleszólást nyertek, s elkezdődött egy lobbitevékenység is egy közösségi alkotótér létrehozásának érdekében.

Szervezetek létrehozása és építése

Északkeleti és keleti régiókban, a „civil sivatag” elleni küzdelemben (értsd: polarizáció, mély politikai megosztottság és a demokráciába vetett bizalom hanyatlása) gyakran előfordul, hogy az egy-egy ügyért összefogó aktivisták nem is akarnak civil szervezetté válni, inkább informális csoportként működnek sokáig. „Keleti szél” partnerségben működtetett projektünkben, melyet a Civic Europe Capacity Building program támogat, a közösségi munkát végző csoportokat nemcsak egy komolyabb támogatási összeggel, hanem kapacitásfejlesztéssel, leginkább képzésekkel, mentorálással, szervezetté válást

támogató teamcoachinggal és a nehézségek megoldozását célzó playback színházi módszerrel támogatjuk.

A célok és szerepek tisztázásnak elősegítése

Felismertük, hogy nem csak az alakulás éveiben érdemes a teamcoaching módszerével a célokat pontosítani, hanem időről időre, a közösségek tagjainak személyiségváltozása, a közöttük alakuló kapcsolatok alakulása és a csoportok tagi mozgásából adódó változások, organikus mozgások, illetve a folyamatosan és gyorsan változó külső tényezők miatt is. Akár évente is hasznos lehet elindítani a célok újra gondolását, különös tekintettel a csoporttagok motivációjának tisztázására, a csoportdinamika erősítésére. Az épp aktuális ügyek mellett az új szervezeti kihívásokra, szervezeti változásokra is lehet így megoldásokat találni. Az is elmondható, hogy a több éve működő szervezetek esetében a berögzült mechanizmusok megváltoztatásának igényéhez a coaching módszere előtt/közben érdemes az elakadásokból szupervíziós módszertannal, reflektált módon tanulságokat levonni, s utána új irányokat meghatározni.

Sélley Andrea, a Dialóg Egyesület közösségfejlesztő tagja

3. Van-e még nálatok nemzeti (országos) közösségfejlesztő szervezet?

A közösségfejlesztés nemzeti szinten a Nemzeti Művelődési Intézet szintjén volt jelen a rendszerváltás óta. Az intézményben „Közösségfejlesztés” néven osztály működött, amely szorosan együttműködött a közművelődési szakmák intézményi és civil partnereivel. Az osztály 2013-ban átalakult, és a közösségi művelődés irányába fordult (*a közösségi művelődés a helyi társadalomban zajló közművelődési folyamatok összessége, amely magában foglalja az állampolgárok öntevékenységén alapuló képzési, alkotó művészeti, ismeretszerző tevékenységét*), 2015-re pedig megszűnt addigi jellege. 2016 tavaszán a korábban minisztériumi háttérintézményként működő Nemzeti Művelődési Intézet átalakult nonprofit korlátolt felelősségű társasággá, melyet a Népfőiskola Alapítvány és Lezsák Sándor, az Országgyűlés egyik alelnöke jegyez tulajdonosként. Ma Magyarországon a közösségfejlesztésnek vagy bármely más nevű, de tartalmában azonosítható szakterületnek nincs állami szerve.

1989 óta működik a közösségfejlesztő szakma országos szervezete, a Közösségfejlesztők Egyesülete (*Hungarian Association for Community Development*), amely létezik, aktív tagsággal rendelkezik, évi 30-40 millió forint pályázati és szaktevékenységéből származó bevétellel gazdálkodik, önálló identitását, autonóm szervezet. Hatóköre komolyan átalakult az elmúlt 10 évben. Míg korábban szoros és stratégiai partnerségben működött együtt a Nemzeti Művelődési Intézettel és az Emberi Erőforrások Minisztérium Közösségi művelődés Főosztályával, mára ezek az intézmények ebben a formájukban és küldetéssel megszűntek. Új kapcsolata az egyesületnek állami intézménnyel nem alakult ki.

Ma a Közösségfejlesztők Egyesülete független szakmai civil szervezetként működik. Tagsága 70 szakembert és 10 szakmai szervezetet tömörít, és igyekszik magát ebben a független, szakmai, nyitott és módszertani fejlesztő szerepben megerősíteni. Szakmai kérdések, amelyekkel mostanában foglalkozik: hiányokra reagáló közösségi programok fejlesztése kistelepüléseken, közösségi ötletelési és tervezési módszeradaptációk, közösségi energiaprogramok, közösségi alapítványok mint helyi erőforrás-allokáló modellek, közösségi befogadás elősegítése a közösségfejlesztés eszközeivel

(peremhelyzetben lévő csoportok), közösségi kezdeményezések előmozdítása kisadományokkal.

Kovács Edit, a Közösségfejlesztők Egyesülete elnöke

A munkát szervezte, a Paullal történő kommunikációt fordította, az írásra vállalkozó közösségfejlesztőkkel a kapcsolatot tartotta és a cikket szerkesztette, a Bevezetőt és az Előzményeket írta: *Vercseg Ilona*

A fentiek szakmai részét magyarról angolra *Polyacskó Orsolya* fordította. Az angol változatot kérésre szívesen megküldjük az érdeklődőknek, kérje a vercseg@kkapcsolat.hu e-mail címen!

2022 januárja

Szerzők:

Hernádi Anna Borbála andragógus, leendő humánökológus, 2018 óta a Kóspallagi (öko)Tájház Projekt önkéntese, 2020 óta a KÖFE tagja. Célja minél jobban ismerni és érteni a magyarországi kistelepülések világát, egy nap pedig ebben a környezetben tevékenykedni. Az ELTE Humánökológia mesterszakos hallgatójaként ÚNKP ösztöndíjban részesült, és a Kistelepülési közművelődési intézmények és az öko-lokalizmus kapcsolatát kutatta. Ennek a kutatásnak a tanulságairól számol be jelen írásában.

Kovács Edit társadalomfejlesztő szakember. Húsz éve aktív civil szervezetekben mint önkéntes, munkatárs, egyesületi tag, kurátor. Tanára több civil képző intézménynek, valamint a közösségi és civil tanulmányok mesterszaknak az ELTÉ-n. Közösségfejlesztőként számos – főként vidéki – kisközosséggel dolgozott változással kapcsolatos terveik megvalósításán. Korábban is foglalkoztatta a közösségek szerepe különböző válságokban – és a válságok közösségekre gyakorolt hatása. Erről lapunkban is jelentek meg [írásai](#).

Kustár Blanka tanárból lett közösségfejlesztő, civil közösség vezetőjéből lett szervezeti kommunikátor. Az Anyahajó Egyesület létrehozása, szervezése és vezetése során tanult bele a közösségi működésmódokba. "Fő műve", hogy az anyaközpont, amit egy maroknyi kisgyerekes anya álma hívott életre, mára egy saját használatú helyen, közösségi szolgáltatások és megújulni képes önkéntes bázis segítségével fenntarthatóan működik.

Amióta átadta a kapitányi szerepet, KontentKonyha nevű

vállalkozásában a jobb civil szervezeti kommunikációért is dolgozik a történetmondás módszertanát használva és népszerűsítve.

Monostori Éva közösség- és településfejlesztő, művelődési menedzser, kutató, tréner, egyetemi óraadó, a komáromi Mag-ház alapítója, szakmai vezetője. Jelenleg az ART-Tér Művészeti Szabadiskola és közösségi tér közösségi vállalkozás kialakításában tevékenykedik. 1992-ben ismerkedett meg a közösségfejlesztéssel, aminek azóta is elhivatott képviselője. Mindig érdekelték az új irányok, a módszertani kísérletezések, így az ifjúsági mint korosztályi közösségfejlesztéssel, valamint a civil együttműködésben működtetett közösségi terekkel közel 20 éve kezdett foglalkozni. Az általa indított folyamatoknál nagy hangsúlyt kaptak az együttműködések, valamint a demokratikus értékrend és működés. Komáromban a Mag-házban – megelőzve a helyi civil és/vagy önkormányzati lépéseket – több egyedi kezdeményezés fűződik a nevéhez. Jelenleg a Közösségfejlesztők Egyesületének választmányi tagja.

Sélley Andrea közgazdász, közösségfejlesztő, kezdő szupervizor. „Mindhárom szférában dolgozva ismertem meg szervezeti és csoportműködéseket. Közösségfejlesztőként 15 éve dolgozom közösségekkel, ennek érdekében közgazdászként projekteket, teameket koordinálok, 5 éve pedig vezetőtámogatással kísérem azon vezetőtársaimat, akik hisznek a teammunkában. A reflektív tanulás műfajával a szakmai kompetenciafejlesztés híve vagyok, s mostanában kezdő szupervizorként a perifériákon dolgozó humánszakemberek támogatásán dolgozom. Szívesen gondolkodom és kísérletezem a pozitív társadalmi változások érdekében, például playback társulati tagként, különböző tanulási alkalmakon.”

Vercseg Ilona a Közösségfejlesztők Egyesülete tiszteletbeli elnöke és az ELTE Társadalomtudományi Kara Közösségi és Civil Tanulmányok MA szakának egyik alapítója és oktatója. Pályafutását a közösségfejlesztés elméleti és gyakorlati elméleti vonatkozásai határozzák meg, ezek az irányítói helyi fejlesztésekben, elemzésekben és publikációkban, a felnőttképzésben és a felsőoktatási képzésben, s az európai nemzetközi munkában.

Végjegyzetek:

[1] Számos publikációjából két, magyarul is megjelent tanulmányát emeljük ki: 1. A kirekesztettek bevonása. A gyakorlattól a szakpolitikáig az európai közösségfejlesztésben (2007), fordította Varga Tamás. Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest. Parola füzetek;

2. Társadalomhoz tartozás és állampolgáriság Európában. Mit tehet mindezért a közösségfejlesztés? (1997), fordította Varga Tamás. Közösségfejlesztők Egyesülete, Parola füzetek, 1997.

[2] Vercseg Ilona (2011): *Közösség és részvétel. A közösségfejlesztés és a közösségi munka gyakorlatának elmélete*. Felsőoktatási tankönyv. Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület és az ELTE Szociális Munka és Szociálpolitikai Tanszéke. Budapest

Vercseg Ilona (2020): *Közösség és részvétel. A közösségfejlesztés és a közösségi munka gyakorlatának elmélete*. Második kiadás, e-változat. Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest, Parola füzetek. https://kofe.hu/parola/wp-content/uploads/Parola_Fuzetek/2020%20-%20K%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9g%20%C3%A9s%20r%C3%A9szv%C3%A9tel_m%C3%A1sodik_kiad%C3%A1s_2020_PAROLA.pdf

[3] Vercseg, 2020: 8

[4] Vercseg, 2020: 114-115

[5] Itt: Olvasó

[6] Shakespeare: Rómeó és Júlia, részlet a Prológusból. Mészöly Dezső fordítása

Először adták át a Pécsi Közösségi Alapítvány Lénárd Kata Emléklapját

2022/1

A Pécsi Közösségi Alapítványról

A Pécsi Közösségi Alapítványt 2016-ban 9 magánszemély alapította, és jelenleg is ennyien alkotják a kuratóriumot. Bár a testület összetétele azóta többször is változott az elmúlt években, az alapítvány azóta is töretlenül kitart céljai megvalósításai mellett. Tevékenységével a civil társadalom magasabb szintű részvételét kívánja elérni, az esélyteremtés lehetőségeit, a kohéziót és az összefogást támogatják Pécsen és környékén. Az ügyvezető igazgató részfoglalkozású alkalmazott, mindenki más önkéntesen tevékenykedik benne, a civil szervezet elnöke Knyihár Éva. Mottójuk: *“Helyi forrásból, helyi erőket”*.

A PKA hosszú távon elkötelezett olyan helyi jó ügyeket felkaroló közösségi kezdeményezések fejlesztésében, amelyek felkeltik a felelős támogatók érdeklődését. Tevékenységi körébe tartozik: az adománygyűjtés, adományozók bevonása a közösségi forrásteremtésbe, együttműködéseket stimulálása, partnerek keresése, közösségi részvételen alapuló projektek támogatása. Az alapítvány legfőbb célja, hogy tudatosuljon a pécsi közösség saját jövőjéért való felelőssége, és hogy erőteljesebb legyen az önmagukon való segítség képessége. A civil társadalom aktivizálása mellett a civil szervezet törekszik szektorokon átívelő kapcsolatok építésére, megszólítva és bevonva az érintetteket az általuk kezdeményezett folyamatokba.

A Pécsi Közösségi Alapítvány logója
(forrás: A PKA bemutatkozó kiadványa)

A civil szervezet három elkülönített tematikus alapba gyűjti az adományokat az adományozási folyamat egyszerűsítése és átláthatósága érdekében. Az első a *Szomszédság Ereje Alap*, melynek célja a lakóhelyhez kötődő közösségi kezdeményezések, összefogások, városrészen belüli és városrészek közötti kapcsolatok elindítása és erősítése. A második a *Pécs Jövője Alap*, melyet demokratikus részvételi megoldások ösztönzésére hoztak létre. A harmadik pedig a *Pécsi Közösségi Alapítvány 100 Barátja Alap*: Általános felhasználású alap, amely a bizalomteli kapcsolatok építésén nyugszik, és növekvő társadalmi beágyazódást jelez.

A Pécsi Közösségi Alapítvány tevékenysége széleskörűen ismert Pécsen és a Pécs-környéki településeken. Helyi közösségi ügyek, társadalmi problémák felkarolásával élen jár a civil közösségek aktivizálásában és támogatásában Baranya megye központjában.

A Pécsi Közösségi Alapítvány tagjai
(forrás: A PKA bemutatkozó kiadványa)

A Lénárd Kata Emléklap és KülönCdíj

A tragikusan korán elhunyt Lénárd Kata pszichológusként, alkotó értelmiségiként, a világra nyitott emberként olyan értékeket képviselt, amik a Pécsi Községi Alapítvány számára is nagyon fontosak. Az emléklap és a hozzá kapcsolódó díj közösségi kezdeményezés is egyben, melyet olyan szakemberek érdemelhetnek ki, akik hozzájárultak különböző diszciplínák közötti együttműködésekhez.

Ahogy a Lénárd Kata Emléklap és KülönCdíj életre hívói fogalmaznak: *“Kata életének és szakmai elköteleződésének legfontosabb motívumai a lélektan, a művészet, a társadalmi és kulturális érzékenység, a segítő attitűd, és a hátrányos helyzetűek támogatása volt. Ezek alapján olyan személy vagy csoport jelentkezhetsz vagy jelölhető a díjra: Aki szakterületeket integráló perspektívával rendelkezik, érték számára a társadalmi felelősségvállalás és a kirekesztett, bármilyen szempontból hátrányos helyzetű csoportok felkarolása.”*^[1]

A Lénárd Kata Emléklapot és KülönCdíjat évente tervezik átadni. A Pécsi Községi Alapítvány elvállalta az emléklap pénzügyi gondozását, 2021-ben egy adománygyűjtő színházi eseményt is szervezett, valamint folyamatosan lehetővé teszi adományok gyűjtését ezen a weboldalon: <https://pecsikozossegialapitvany.hu/adomany/lenard-kata-emleklap/>

A Lénárd Kata-díjak első átadása és a díjazottak

2022. február 28-án első alkalommal adták át a Lénárd Kata Emléklapot és KülönCdíjat a Tettyén. A tűzgyűjtással egybekötött, meghitt esemény barátságos hangulatban telt Katára emlékezve és az életét, az életet ünnepeelve. A “Gombolyító Meseterápiás Műhely” egy mesével koronázta az estét. Összesen 28 embert és társulást jelöltek idén a Lénárd Kata-díjra, közülük választották ki a 2022-es nyerteseket.

A tűzgyűjtással egybekötött díjátadó.

(forrás: <https://pecsikozossegialapitvany.hu/adomany/lenard-kata-dijak/>)

A 2022-es díjazottak:

A 2022-es év két díjazottja.

(forrás: <https://pecsikozossegialapitvany.hu/adomany/lenard-kata-dijak/>)

Tasnádi Zsófia: Lénárd Kata Emléklappal elismert.

Zsófia több mint 10 éve az Élmény Tár Tanoda vezetője, mindig a gyerekek érdekeit és a közösséget tartja szem előtt. Folyamatosan fejleszti magát és erre ösztönzi a munkatársait is. Munkájukat alulról szerveződő, független csapatként végzik, ezért tevékenységük fenntartása állandó, kreatív megoldásokat igényel. Szakmai elköteleződését bizonyítja, hogy minden nap azért tevékenykedik, hogy a társadalomban jelenlévő diszkrimináció minden formáját megelőzze, érzékenyítő foglalkozásokat szervez kicsiknek és nagyoknak is.

Bokrétás Ildikó: Lénárd Kata KülönCdíjjal elismert (megosztva).

Szociálpszichológus, majdnem doktora is a szakmájának. Közösségfejlesztő, szervezetfejlesztő, jógaoktató és Aranykalászos gazda. Abban hisz, hogy demokratikusan és fenntarthatóan működő közösségeket hozhat létre, és megvalósítható az egyenlő elosztáson és megosztáson működő társadalom és a szolidáris gazdaság. Elkötelezett híve a környezetvédelemnek, álma egy permakultúrás kert, ami hosszútávon közösségi kertként funkcionálhat.

Kiss Móni: Lénárd Kata KülönCdíjjal elismert (megosztva).

Móni az Ördögkatlan fesztivál egyik lelke, szinte emberfeletti tevékenységet végez annak érdekében, hogy megvalósulhasson egy olyan nagy lélegzetvételű esemény, amelyen nagyzenekarok lépnek fel, és több ezer ember vesz részt rajta.

További információ található a 2022-es Lénárd Kata díjátadóról a PKA honlapján: <https://pecsikozossegialapitvany.hu/adomany/lenard-kata-dijak/>

Jelen cikk írója köszönetét fejezi ki Dr. Kleisz Teréznek, aki jelentős segítséget nyújtott a Pécsi Közösségi Alapítvánnyal és a Lénárd Kata-díjakra jelöltekkel kapcsolatos információk megismerésében.

Szerző:

Dudok Dávid 2018-ban szerzett oklevelet az ELTE Közösségi és civil tanulmányok mesterképzésén, mindig érdeklődve figyelte a helyi közösségi kezdeményezéseket. Szülővárosában, Esztergomban immár 15 éve tagja egy kis színjátszókörnek, melyet 2020-ban egyesületté alakítottak barátaival. Jelenleg Az ELTE Szociológia Doktori Iskola Szociálpolitika programjának harmadéves PhD-hallgatója, kutatási területe a közösségi kulturális intézmények társadalmiasított működési módja. Azokat az érdekes pontokat keresi, ahol a helyi civil kezdeményezések kapcsolódni tudnak a társadalmi innovációkra nyitott közművelődési intézmények programjaihoz.

Végjegyzet:

[u](https://pecsikozossegialapitvany.hu/adomany/lenard-kata-emlekalap/) forrás: <https://pecsikozossegialapitvany.hu/adomany/lenard-kata-emlekalap/>

Beszélgetés Velencei Ágnessel, Pro Urbe Ferencváros-díjas közösségfejlesztővel

2022/1

Velencei Ágnes civil közösség-szervező, környezetvédő, a Ferencvárosi “deák” Közalapítvány kuratóriumának egykori tagja 2021-ben Pro Urbe Ferencváros díjat nyert, amihez ezúton is gratulálunk. A beszélgetés¹ kezdetén Velencei Ágit úgy ismerhetjük meg, mint aki mindig nagyon szerény volt, szerette volna, ha a közösségében elfogadják. Majd később az is kiderül, hogy rengeteg dolgot tesz ő is a saját közösségéért.

Ági úgy érzi, hogy nagyon megható volt átvenni, megélni a díjat. Külön kiemeli, hogy nem úgy kapta, hogy a politikusok egyszer csak *ráböktek*, hanem egy civil aktivista kezdeményezése volt a jelölés, ő maga is egy civileket tömörítő Facebook-csoportban értesült a lakossági ajánlásgyűjtéssel kezdődő folyamatról. Azóta már több interjú és kisfilm is készült vele. Sándor Erzsébet felkérte egy a Ferencváros újságban megjelenő interjúra is. Elmeséli, hogy amikor Erzsébet visszaküldte neki elolvasásra a nyers szöveget, akkor ismét meghatódott. Ugyanakkor hangsúlyozza, hogy ezzel újabb rátekintést kapott a dilemmáira, amelyekről később még részletesen lesz szó.

Közösségfejlesztő pályafutását igazából a Babák Rózsaparkjában kezdte a József Attila lakótelepen, ott sok segítséget kapott a már terepen dolgozó szakemberektől. A Varga A. Tamás tiszteletére szerkesztett kiadvány szólította meg igazán, ekkor érezte úgy, hogy mágnes húzza Kunbáonyba a közösségfejlesztőkhöz. 2007-ben el tudott jutni a Nyári Egyetemre, utána talált rá Péterfi Ferire, tőle kért segítséget saját szakmai fejlődéséhez.

Akkor értette meg, hogy amit lakótelepi közösségfejlesztésről a konferencián Feri mesélt, nagy segítség lehet a folyamat elkezdéséhez.

Velencei Ági a Pro Urbe Ferencváros díj átadásán (forrás:

<https://www.ferencvaros.hu/aktualitasok/diszpolgari-cim-es-pro-urbe-dijak-a-kerulet-napjan/>)

Számára az az igazán fontos a közösségfejlesztésben, hogy kezdeményezéseket tudjon segíteni az elindulásban, és hogy az emberek ne csukják magukra az ajtót, tudjanak egymáshoz fordulni közös ügyekben. Úgy látja, hogy abban az időszakban kezdte el a közösségfejlesztő munkát, amikor egyre intenzívebbé vált az individualizálódás, ezért különösen érdekelte az a kérdés, hogy mit lehet tenni egy lakótelepen a közös cselekvés érdekében. Most már egyre több kezdeményezés van, egyre többen ráéreztek ennek az ízére, tudnak közösen cselekedni, változtatni. A lakótelep egy jó terep volt, hiszen a korábbi lokálpatriotizmusra lehetett építeni. Ági szerint akkor vált igazán szükségessé a közösségi munka, amikor ez az attitűd kezdett eltűnni.

Ági nagy erőssége, hogy mindig el tudta érni, hogy tovább adják a stafétát, mindig sikerült újabb és újabb embereket bevonni. Segíti, hogy egyre többen legyenek akik dolgoznak a közösségért, neki ez a természetes. Szerinte annak van igazán értelme, ha az emberek a saját kezdeményezéseik mellé keresnek társakat és együtt valósítják meg azokat. Általában az történt az elmúlt években, hogy ha valamilyen kezdeményezést látott a szomszédsági csoportokban, akkor azokhoz igyekezett kapcsolódni, majd újabb és újabb megkeresések érkeztek, így nőttek ki magukat a helyi ügyek. Például a Sütiflotta is egy közösségépítés a Ferencvárosi Közösségi Alapítványnál, ez egy alacsony belépési küszöbű lehetőség. Sokféle terepet kipróbált ezen a területen. Úgy véli, hogy civilként politizál is az ember, ezért tartja fontosnak, hogy az MSZP tagja, ott is a közösségek építését keresi.

Hogyan lesz az ember cselekvő? Ági egy nagyon cselekvő ember, a mai világban kiemelten fontosnak tartja a személyes találkozásokat, ugyanakkor használja a modern információs csatornákat. Szem előtt tartja az online szomszédsági kapcsolatok építését, hozzáteszi,

érdekesnek gondolja, hogy mindenki úgy használja ezeket a felületeket ahogyan gondolkodik. Mivel fontosak neki a személyes emberi kapcsolatok, ezért oda-vissza használja a közösségi médiát. Kapcsolódik témákhoz, érvel, gondolatokat formál. Nagyon szívesen találkozik olyan emberekkel, akiket a Facebook-on ismert meg. Így lehet a beszélgetésekből közös cselekvés.

Babák Rózsaparkja Ferencvárosban, a József Attila lakótelepen (forrás: https://live.staticflickr.com/7745/18242797015_7b1facff9b_h.jpg)

A beszélgetés második részében Ági a szakmával kapcsolatos fontos dilemmáiról beszél. Hónapok óta foglalkoztatja az a gondolat, hogy a klasszikus közösségfejlesztési folyamat hogyan egyeztethető össze azzal, ha valaki a saját településén végez közösségi munkát. A helyi fejlesztésekben a közösségfejlesztő szakember egy ponton általában elhagyja a terepet, kilép a folyamatból, és a helyiekre bízta a folytatást. A kérdés az, hogy ha a fejlesztő a saját környezetében igyekszik cselekedni, akkor van-e lehetőség kilépni, hátrébb lépni és engedni, hogy a folyamatok önállóan menjenek tovább. Az is közösségfejlesztés-e, hogy csak a gyakorlati tapasztalataira támaszkodva segíti a kezdeményezést? Ha egy ilyen helyzetben leülünk beszélgetni, az is közösségfejlesztő szakmai munka-e? Mennyire szükséges mindehhez az elmélet?

A jelenlévők közül Péterfi Feri úgy válaszolt, hogy *“hát persze, hogy maradhat, lehet így, ez tök természetes. Nem ilyen steril dolog ez a közösségfejlesztői szerep. Csináld, ahogy jólesik!”*

Vercseg Ilika úgy látja, hogy a szakma alapja a kommunikáció, a beszélgetés *“Nagyon egyszerű dolgok tartoznak ebbe bele. De vissza is lehet vonulni, ha elegendő van mindentől. Amikor úgy éreztem, hogy ez már nem megy, akkor kivonultam. Az embernek vannak rossz napjai, rossz periódusai. A másik, amit jól csinálsz, hogy ott kineveltél egy új társaságot, és ez egy csodálatos dolog, amit ott létrehoztál. Nem kell ott nekünk mindig bábáskodni, mert*

néha sok bába közt elvész a gyerek. Annyi nyitottság van benned és jóság, hogy neked ezen nem kell vívódnod, azt csináld, amit a bensőd vezérel.”

A folyamat felelősséggel jár, ez nem egy könnyű dolog, el kell dönteni, hogy meddig küszködünk érte. Ági a Rózsaparkot 13 év után most már úgy nagyjából elengedte, talált is valakit, aki tovább vitte volna, de végül a folytatást a covid megakadályozta. Most megint ugyanott tartanak, hogy igény és önkormányzati támogatás lenne rá, de ő már semmiképpen nem szeretné visszavenni. Nem volt könnyű elengedni, nehezen dolgozta fel magában, de muszáj volt végig gondolni, hogy társak nélkül túl nagy teher nehezedik rá. Itt az ideje, hogy valaki más vegye a kezébe a projektet.

Péterfi Feri hozzászól: *“Nehéz pontos tanácsot adni, de arra gondolok, hogy fontos lenne úgy kommunikálni, hogy tudjanak arról, hogy mostantól ez az ő felelősségük.”*

Az Írisz Családi Kör egy olyan kezdeményezés volt, amit részben Ági hívott életre, és intenzív növekedésbe kezdett, amíg az Anyahajó meg nem erősödött. Az a része is megszületett, hogy aki ott bekapcsolódott, nyitottá vált arra, hogy tudjanak egymásnak segíteni más témákban is. De ezek már nem az ő vállát nyomják, szerinte így lehet tovább haladni. A lakótelepen Ági abban látja a változást, hogy figyelnek egymásra az emberek, tenni akarnak a környezetükért. Abból indulnak ki, hogy ha el akarnak érni valamit, akkor találjanak társat maguk mellé, és akkor menni fog. Biztonságot éreznek a közös cselekvéssel kapcsolatban, hisznek abban, hogy el tudják érni céljaikat.

Vercseg Ilika hozzászól: *“Ez óriási, ez a legtöbb! A kivonulás borzasztó fájdalmas tud lenni, de ezek a fájdalmak azok, amik az embert érzékennyé és megértővé teszik. Nagy örömök és nagy bánatok tárháza a közösségfejlesztés.”*

Mint arról már korábban szó esett, Ági aktívan politizál is. Az emberek megtapasztalták náluk, hogy érdemes elkezdni olyan dolgokat, ami jobbá teszi egy közösség életét. Nagyon léptek abban előre, hogy jobban mernek beszélni, akarják befolyásolni, hogy kik döntsenek a jövőben a közösség életéről. Létrejött egy nagyon fontos, agilis szomszédsági csoport, ahol kifejezetten helyi politikával foglalkoznak. Nagyon okosan csinálják – emeli ki Ági. Az önkormányzati választások idején már a szavazás előtt lehetőségük volt a jelölteknek, hogy ebben a csoportban kérdésekre válaszoljanak. A megválasztott képviselőktől is lehet kérdezni, lehet velük vitatkozni. Ez a kapcsolat vitán felül hiánypótló – nem csak a IX. kerületben. A KÖFE és CKA közös projektjével, a Helyi Önrendelkezési Minimummal kapcsolatban úgy nyilatkozik, hogy ezek a csoportok ilyen tevékenységek megvalósítására is alkalmasak lehetnek. Ha megerősödnek olyan közösségek, amelyek megfogalmazzák azt, hogy ne nélkülük történjenek a dolgok, akkor lesz annyi erejük, hogy számon kérjenek döntéshozókat. Ez egy tanulási folyamat mindkét fél részéről. Ági kiemeli: *“Nem kell szégyellni, hogy nem így születünk, hanem azt kell felvállalni, hogy most együtt tanulunk módszereket, stílust, tudásokat. És akkor csak lesz belőle valami egyszer.”* Ha kell, ő maga egy éjszaka alatt 1000 példányt hajtogat a Nyomtass Te Is! kiadványából, hogy másokhoz is eljussanak az információk. Töretlen lendülettel dolgozik... *“Sokan eddig csak a fotelben puffogtak, de most érzik az emberek, hogy valamit cselekedni kell, és ez nagyon jó érzés”* – zárja gondolatait Velencei Ági.

Végjegyzet:

[📄](#) **Hogy vagy, mi foglalkoztat?** Ezzel a címmel indított néhány hónapja egy online beszélgetéssorozatot a Közösségfejlesztők Egyesülete. Online, mert a pandémia

elszakított egymástól bennünket és online, mert ezzel részben biztosítható, hogy a tagjaink az ország legtávolabbi vidékeiről is be tudjanak kapcsolódni a párbeszédbe. Jórészt egy-egy aktívabb társunk legutóbbi munkái, tartósabb tevékenységei, vagy egy-egy kiemelt téma szerepelt ezeknek a napirendjén. A legutóbbi „vendég” – szóval akit képzeletben körülültünk – Velencei Ági volt. (Péterfi Ferenc)

Szerző:**Dudok Dávid**

A szerző az ELTE Szociológia Doktori Iskola Szociálpolitika programjának harmadéves PhD-hallgatója, kutatási témája a közösségi kulturális intézmények társadalmiasított működési módja. Disszertációjában a társadalmi tőke szerepét kutatja a helyi társadalomfejlesztési folyamatokban, valamint a közösségfejlesztés és a közművelődési intézményrendszer viszonyát térképezi fel az elmúlt 30 év távlatában. Tanulmányai során különös figyelmet fordít a helyi közösségi kezdeményezésekre és az európai uniós forrásból megvalósuló fejlesztési programokra.

A felépülés és/vagy beépülés esélyeiről

2022/1

Fejezetek a közösségfejlesztés magyarországi történetéből

A közösségfejlesztés kialakulása Magyarországon^[1]

Az 1970-es évek második felétől elindult a közösségi munka hazai gyakorlatában előbb egy új szemléletű szakmai gondolkodás kiépülése, majd egy fokozatosan önállóvá váló szaktevékenység: a közösségfejlesztés kialakulása Magyarországon.

Korábbi tanulmányokban (Varga–Vercseg 1998; Farkas–Kovács 2014; Péterfi 2014; Vercseg 2018) jól nyomon követhető, hogy a hazai gyökerek és első határozottabb lépések nálunk a művelődési területről, a közművelődésből eredeztethetők. Az 1970-es évektől a kultúrházak egy szakmamegújító mozgalmának útkeresései és az akkori Országos Közművelődési Központ (OKK, majd későbbi nevén Magyar Művelődési Intézet) Művelődési Otthon osztálya körül – elsősorban Beke Pál és Varga A. Tamás jóvoltából – történtek a hazai művelődési intézmények szerepvállalásaiban erőteljes változások. Ezekkel párhuzamosan vidéki kistelepülések és kistérségek (Siófok–Balatonszabadi és a Bakonyban Bakonyszentkirály–Bakonyszőlős–Csesznek) közegében ez a folyamat *a társadalom kulturális fejlesztéséből elindulva komplexebb településfejlesztési dimenziót is kapott*. A folyamatot tovább erősítette, hogy *Nyitott Ház* névvel elindult *egy országos szakmamegújító kísérlet*, amelynek kereteiben erőteljesen megjelent ez az új szemlélet több nagyvárosban (pl. Dombóvár, Zalaszentgrót, Kazincbarcika), illetve nagyvárosok egyes részeiben, lakónegyedeiben (Debrecen, Budapest–Újpalota, Zalaegerszeg) és persze falvakban is.

Ennek a szakmai fejlesztésnek a 70-es években elindult kiterjedéséhez hozzájárult több

olyan hazai társadalmi mozgalom – az amatőrszínháztól a klubmozgalmon át a tánccházi mozgalomig –, amely egyrészt az öntevékenység új példája lett; másrészt a változáshoz több területen is megújulást kereső társadalmi háttérrel nyújtott (Péterfi 2014).

Ebben a közegben, főként a már emlegetett művelődési házak megújulását kereső szakemberek társulása, közös műhelymunkái, továbbképzései során találtak rá a nemzetközi gyakorlatban közösségfejlesztésnek (*community development* és *community organization*) nevezett szaktevékenységre, amely szinte minden lényegi elemében beleillett, megfelelt és továbblépést kínált az akkorra itthon már kialakuló szakmásoknak (GERGELY 1991). A művelődési mozgalmak mellett egy fontos új dimenzió kapott különös hangsúlyt – ami persze immanensen a „nyitott házasok” szemléletében is jelen volt: a helyi társadalmi szükségletek kiszélesített értelmezése, kiemelten fókuszálva a szociális-közösségi viszonyokra.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a közösségfejlesztés kialakulása Magyarországon a közművelődési mozgalmakból indult el, előbb belső erőforrásokra építve, majd más szaktevékenységek bizonyos hangsúlyainak átvételével.

1989-ben megalakult a Közösségfejlesztők Egyesülete, hogy kitágítsa, szélesítse új, kívülről csatlakozó szakemberekkel azokat a kapacitásokat, amelyeket az OKK-ban közben Fejlesztési osztállyá alakult szervezeti egység kínált. Az Egyesület működésének célja az volt, hogy további társadalmi erőforrásokat vonjon be a szakmamegújítási folyamatokba. Ennek kereteiben szakmai konferenciákat rendezett, *Parola* címmel új folyóiratot indított, kiadványokat szerkesztett, amelyekben a nemzetközi tapasztalatokat és fokozatosan a hazai esettanulmányokat is megjelentette, ezek voltak tehát a két szervezet (az állami fenntartású OKK és az új szakmai egyesület) közös munkájának első lépései.

Rövidesen egy hálózat indult Közösségszolgálat Alapítvány névvel, amely több megyeközpontban, nagyvárosban irodát nyitott, hogy a környezetében megjelenő közösségi kezdeményezéseket már földrajzilag közelebről is támogassa. A fentebb idézett belső források mellett ezeknek a folyamatoknak a révén – kiegészülve a 90-es évek fordulóján Magyarországon még erőteljesen jelen lévő nemzetközi támogatási forrásokkal – izmosodik, fejlődik tovább a közösségfejlesztői mozgalom. Különböző terepmunkák, ezekhez kapcsolódó szakmai felkészítések, eleinte főként civil kezdeményezőknek szervezett felkészítő képzések jelzik ezt a felépülő utat.

A közösségfejlesztés legfontosabb alapjai és alapértékei

Minden idesorolható próbálkozásban és e próbálkozások kibontakoztatásában az egyik leginkább kiemelt alapvetés a *közösségi részvétel* megjelenése. Ennek és a *részvételt szolgáló bevonási lépéseknek* van a leginkább hitelesítő értékük a szakmaiság valódi megjelenését illetően. Ezt azért húzzuk alá, mert – ahogy mindenféle mozgalomban – itt is újra és újra megjelennek a lényegyet eltakaró, csupán divatot követő, végtelen leegyszerűsítő, tehát a közösségfejlesztést sematizáló próbálkozások is.

Fontos tudnunk, hogy itt – részben az angolból való tükörfordítás miatt is – pontosan kell értenünk, hogy a közösség alapvetően nem a zárt kiscsoportokat (persze részben azokat is); hanem az angol *community* kifejezés értelmében a települési közösséget, az ilyen keretekben együtt élők közösségét jelenti. Tehát olyan folyamatokat, amelyek legalább szándékuk szerint az egész lakóhelyi közösségre kívánnak hatni, változást hozó együttműködést teremteni.

Ezzel kijelöltünk egy másik alapvetést: a közösségfejlesztés mindig *lokálisban, helybéliségben* értelmeződik. Abban a vonatkozásban, amely még jó eséllyel átlátható, „kapcsolatba hozható” olyan helyi polgárok együttélése, akik hatással tudnak lenni az érintett közösség működésének keretére, az együttműködésük szabályaira is. (BIDDLE-BIDDLE 1988. és Schoenberg 1979.)

Ugyancsak fontos a közösségfejlesztésben a lokalitás egy szűkebb egysége: a *szomszédság* fogalma. Ez a kifejezés nemcsak a hajdani falvak életében bírt mindennapos jelentéssel, a modern urbanisztikának is egyik kulcskifejezése volt. Ebben a közegben van igazi esélyük a helyben élő embereknek arra, hogy átlássák, jobban megértsék a helyi életet, így esetleg kezdeményezni, változtatni legyenek képesek. Ez az a közeg, amely még jobban átélhető a számukra.

Így fontos fogalommá válik a nyilvánosság – kiemelten a *helyi nyilvánosság* – kérdése, amelyben jó eséllyel felmerülhetnek vélemények, gondolatok, és a párbeszéd is megteremthető.

A közösségfejlesztés *folyamatjellegű beavatkozás*, tehát tartósabb időtartamú és egymást követő lépések sorozatából összeálló tevékenység – ez is az alapjellemezők egyike –, gyakran a helyi közösség képessé válásának segítése (ma divatos kifejezés az angolból átvett *empowerment*), amely a cselekvővé válás képességét jelenti elsősorban.

Jól látható az eddigi alapfogalmaknak kiemelt kifejezésekből, hogy a közösségfejlesztői tevékenység talán legfőbb fókuszja a helyi civil társadalom. Az igazán sikeres fejlesztői programok többnyire a *civil társadalom felrázására és cselekvővé tételére* irányulnak. De ez tartósan kevésbé működik a körülvevő-befogadó közegnek az értelmezése nélkül, amelyben az önkormányzat, tehát a helyi közigazgatási és döntéshozói hatalom, a helyi gazdasági szereplők, továbbá a közösséget körülvevő – jó esetben szolgáló – intézmények is nagyon fontosak.

Gyakori, hogy egy-egy települési közegben sikeresek a helyi civilek mozgósítására-mobilizálására megfogalmazódott lépések, és elindulnak új megoldásokat, változásokat ígérő cselekvések; de ha ebben nem partner pl. a helyi önkormányzat (sőt esetleg riválist látva ebben, még akadályozó szereplő is), akkor nagyon korlátos a kialakuló mozgásterük a civil kezdeményezéseknek, önszerveződéseknek, programoknak.

Ezért különösen fontos része a közösségfejlesztő típusú beavatkozásnak az *együttműködés* kialakításának szándéka. Ha a civilek aktív cselekvésekbe, a helyi döntések befolyásolásába kezdenek, az a választott képviselőtestület nézőpontjából gyakran bizonyos mértékű hatalommegosztást jelenthet. Ez ideális esetben egy település életében nagyon sok helyi és akár külső erőforrás mozgósítását és bevonását is eredményezheti, de ha ezzel ellenségesek más helyi szereplők (pl. az önkormányzatok, intézmények); ha nem sikerül kölcsönösen megértetni velük az együttműködés kölcsönös hasznát, akkor lefékeződik a legjobb közösségi kezdeményezés is. Kiemelt jelentőségű tehát a közösségfejlesztési folyamat során – már egy-egy közösségen belül, de akár a beágyazódást kínáló környezettel kapcsolatosan is – az együttműködés lehetőségének, fejlesztésének a megteremtése, amire gyakran a külső fejlesztői beavatkozásoknak is fontos figyelniük. Ezért is mondják a közösségi munkának a közösségfejlesztést előtérbe helyező változatára, hogy ez a *soft beavatkozás* – azaz lehetőleg az együttműködést, s így részben a beilleszkedést is előtérbe helyező formája.

Összefoglalva: az alapértékek kiemeléséből jól láthatjuk, hogy a közösségi fejlesztőmunkában komplex társadalmi szükségletekre megjelenő komplex „közösségi beavatkozás” (Vercseg 2020)^[2] – megközelítés és értelmezés – a jellemző.

A magyarországi közösségfejlesztés a 80-as és 90-es években

A magyarországi rendszerváltás időszakának különösen fontos jelensége volt a közösségfejlesztés megjelenése. Egyrészt, mert szemléletével hozzájárult egy új politikai-társadalomszervezési változás gyakorlatának a megalapozásához, másrészt mert ez a politikai változás (így reméltük akkor) a közösségek szerepének átértelmezésével új közeget, realisabb alapokat kínált egy addigra már erősödő szakma és mozgalom építkezéséhez is.

Ezeket az éveket a *civil, nonprofit szerveződések – kiemelten az egyesületek és alapítványok – nagyon gyors megjelenése és kibomlása* jellemezte (a szakirodalom gyakran nevezi a jelenséget „civil bumm”-nak). A 90-es évek első 3-4 évében több mint 30-40 ezer szervezet alakult, s ezek jó része közvetlenül kötődött a településekhez. Ugyancsak a rendszerváltás idején született a magyar önkormányzati törvény (1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról)^[3], amelynek velejárója volt a tanácsrendszer leváltó *valódi önkormányzatiság lehetőségének* az elindulása. Ez a változás új lehetőséget (és sokfelé nagy lendületet) adott a helyi döntéseknek, az aktív helyi társadalom kialakulásának. Sokan – éppen a fentiek alapján – úgy véltük, ez az időszak számtalan tekintetben „közösségfejlesztésért kiált”.

Ahogy a bevezető szakmatörténet elindulását elemző sorokban írtuk, viszonylag hamar kialakult egy igazi szakmai készenlét (már az egész 90-es évtizedben), amely különösen alkalmasnak tűnt ennek a helyzetnek a támogatására.

Falvakban és kistérségekben működött sikeresen ez a fejlesztőmunka, vagy városi szomszédságokban-lakónegyedekben. A helyi akarat „kitapintása”, a kezdeményezések bátorítása, a közösségi események szervezése, az alulról jövő cselekvések megfogalmazása jelentette a kialakuló gyakorlati munkákat. Ezekben az identitás keresése – a helytörténet – volt gyakori lendítőerő; aztán helyi újságok és más lokális kiadványok közösségi létrehozása, megjelentetése; közösségi terek használatának kezdeményezése; egyesületek-alapítványok létrehozása, amely tartósabb kereteket biztosított a függetlenedő helyi cselekvéseknek. Több helyen közvetlenül is bekapcsolódtak az önkormányzás folyamatába – előbb csak külső javaslatokkal, állandó jelenléttel a döntések előkészítésében. A 90-es évek közepére gyakorivá vált, hogy helyi civil szervezetek önállóan is elindultak a választásokon. Így került egyre közelebb a közösségi együttműködés, érdekérvényesítés a fejlesztői programok eredményeiként – más nézőpontból így tágult egyre jobban a helyben megbátorodók tevékenysége, s vált gyakorivá, hogy a helyi közjó ügyeiben szerepeket vállaljanak a megszerveződött polgárok.^[4]

A későbbiekben gyakran előfordult, hogy a helyi civilek hiányolták a települések fejlesztési terveinek nyilvánosságát, azokban a közösségi bevonás megvalósulásáért küzdöttek.^[5] Aztán – máig tartóan – megerősödött a közösségi tervezés igénye és gyakorlata, a környezetvédelem és az ökológia kérdései, együtt a szociális ügyekhez is kapcsolódó szolidaritás kérdéseiben való szerepvállalással.^[6]

A fejlettebb országok segítő szervezetei és *nemzetközi pénzügyi alapjai* is sokféle forrással segítettek közvetlenül, de gyakran képzésekkel-tréningekkel ezekben az években a szakmai- és általában a demokráciaprogramokat itt Közép-Kelet Európában.^[7] Ez utóbbi

folyamat magyarországi jelenléte persze a 90-es évek második felében fokozatosan lefékeződött, s a segítő alapok délebbre, az elmaradottabb országok irányába léptek tovább.

A 90-es évek központi kormányzási törekvéseiben és technikáiban – főként az első tíz évben – erős hangsúlyt kapott a „jó kormányzás” szándéka, amelynek egyik jellemzője, hogy különösen nagy hangsúllyal igyekeznek „szétosztani-szétteríteni” a társadalom széles rendszerében a hatalmi szerepeket: tehát a kormányzási funkciókat, magát a döntéshozatali kompetenciákat és részben a felelőségeket is. A meghatározóvá váló szereplők pedig – ideális esetekben – a központi kormányzat alatti közvetlen és attól távolabbi közigazgatási szintek (tehát a régióktól a települési önkormányzati szintig), a civil társadalom aktorai (a szakmai kamaráktól, érdekvédelmi rendszerektől a különféle egyesületi keretekben működő helyi szervezetekig) és részben a gazdasági-üzleti szektor szereplői. (Ágh 1999.) Az állam ilyen helyzetben, többnyire tehát tudatosan decentralizál, s ennek a folyamatnak fontos eleme a *társadalmi párbeszéd intézményesített rendszerének kialakulása*: a kormányzás mint a civil társadalom önkormányzata jól elrendezett szerveivel. Ez a folyamat és ez a milió a közösségek szempontjából jelentősen kedvez a részvétel, a bekapcsolódás folyamatának. Az is nyilvánvaló, hogy ez nem probléma nélküli korszak, a változás hosszú és fokozatos lépésekben, konfliktusokkal, általános – a társadalom egészét érintő – tanulással realizálódhat. A korábban jelzett mindennapi gyakorlatban megfogalmazódó cselekvések, a részvétel helyi megszervezése már sajátos közösségfejlesztői módszereket igényelt. A külső fejlesztő szakemberek ezért a helyi cselekvésekhez kapcsolódóan képzéseket, tapasztalatcseréket szerveztek, tehát a közösség belső erőforrásainak kibontása mellett egyre szükségesebbé vált a külső tudásbevitel, azaz a civilek felkészítése, képzése is.^[9]

Ebben a társadalom „finomszabályozásával” alakuló történelmi közegben, itt Magyarországon a közösségfejlesztő szakma sokféle terepmunkával lépésről lépésre ön maga kezdte kialakítani vagy adaptálni a nemzetközi példákból ideilleszkedő gyakorlatokat, módszereket (B. Vörös 1993, szerk.).

A helyi közösség előtérbe kerülése részben kedvez ennek a folyamatnak, megjelennek nagyobb (nemzetközi és hazai) szakmai programok (pályázati és egyéb esélyek), általuk is jelentősen szélesedik a képzési rendszer: első időkben a civil képzések, majd lépésről lépésre a felsőoktatásban (előbb főiskolákban, majd egyetemeken is, BA-, majd MA-képzések révén) és a különféle szakmai képzési rendszerekben is (OKJ, rokon szakmák átképzési tartalmaiban).

A közösségfejlesztés megerősödése: a hálózatosodás

A korábban egyetlen országos szervezatként elindult Közösségfejlesztők Egyesülete a különféle projektek, terepmunkák és képzések során erőteljesen kezdeményezte helyi (többnyire megyei vagy kistérségi, regionális) szakmai egyesületek megalakulását is, elsősorban a képzések résztvevői és a különféle terepeken szakmai tapasztalatokat szerző kollégáinak összefogására, további helyi programok kiépítésére. Ilyenek pl.: *Közösségfejlesztők Hajdú-Bihar megyei Egyesülete; Békés megyei Közösségfejlesztők Egyesülete; Felső Kiskunsági Községi Munkások Egyesülete; Dialóg a Közösségéért és Komáromban az Élettér Egyesület.*

Megjelennek az elindító Közösségfejlesztők Egyesületétől független, de nagyon hasonló alapértékű kezdeményezések, s ezekkel szoros szakmai kapcsolat alakul ki. Ilyenek a *Zalai Falvakért Egyesület*, a Debrecenben és térségében dolgozó *ÉLETFA Segítő Szolgálat*

Egyesület. Ez utóbbi és később más hasonló, már erősen magukba integrálják a szociális munka (főként annak közösségi orientációjú) és a vidékfejlesztés tartalmait is.^[9] Ezeket az időket követően – már a megyei és regionális szervezetek további munkájának eredményeként – alakultak tovább önálló identitással és határozottabb földrajzi területre fókuszáló szakmai közösségek, egyesületek Észak-Abaújtól Baranyáig sokfelé az országban, amelyek a közösségfejlesztést szakmaként és mozgalomként együtt tekintették céljaiknak.

Visszatérve a 90-es, majd a 2000-es évekre nemcsak külföldi, de különféle hazai források is kapcsolódtak a közösségfejlesztői munka kiépüléséhez. Ennek kapcsán helyi szakmai segítő irodák és azokban felkért segítő szakértők voltak alkalmazva, amely egy új hálózatot alkotott (Beke 1993).

Előbb a rendszerváltást közvetlenül követő években egy bank és két szakmai szervezet összefogásából indult el a korábban említett *Közösségszolgálat Alapítvány*^[10], amely felkészült szakemberek alkalmazásával 8-10 hazai nagyvárosban és annak térségében tervezett működésre alapított, ún. közösségszolgálatokat (Groskáné 2019). A szakmásoknak ezek a regionális szervezetei – a támogatás / fenntartás meghatározott időszakaira tervezve – két-három évig tudtak a maguk térségeiben fejlesztő tevékenységet folytatni.

A következő hálózat a 2000-es években, a *Közösségi Kezdeményezéseket Segítő Szakmai Hálózat* (KÖZTÁMHÁLÓ), az akkori népjóléti tárca jóvoltából és anyagi finanszírozásában működött; így minden megyében dolgozott megbízott közösségfejlesztő szakember, s ebben különösen jelentős volt a hálózat összefogásának a Közösségfejlesztők Egyesülete által működtetett szakmafejlesztő tevékenysége. Ez a három-négy év komoly lökést eredményezett a helyi szakmai tevékenységek módszertanának kidolgozásában is. További fontos hálózat – már a 2000-es évek elejétől – a *proHáló* (Groskáné 2019), amely nonprofit szervezetek hálózata, de amelyben a szolgáltatások megszervezése mellett erősen a középpontban van a közösségi fejlesztőmunka.

A fentiekben felsorolt hálózati munkákat ebben a szakaszban a Közösségfejlesztők Egyesületének és az akkor már MMI-nek nevezett országos intézmény Közösségfejlesztési Osztályának műhelyeiben kimunkált *erős közös alapok, közös értékek és hasonló módszertani jellemzők* segítették – erős szinkronitással.

A közösségfejlesztés hazai elindulásától az akkor még egyetlen szakmai szereplőként működő, országos jellegű Közösségfejlesztők Egyesületének szerepét és funkcióját a 2000-es évekre – de különösen mára – az új munkamegosztás és a társadalmi szükségletek erőteljesen átalakították. A helyi és térségi-megyei szervezetek megalakulását követően egyre inkább ezekbe a szervezetekbe helyeződött át a helyi gyakorlati és terepmunka. *Az alapító közösségfejlesztői műhelyeknek innentől elsősorban a szakmai-módszertani és a fejlesztő-megújító, esetenként hálózati szerepek, továbbá a képzések fejlesztése lettek a meghatározó funkciói.*

A közösségfejlesztés helyzetének alakulása a 2000-es évek első évtizede után

A fejlesztői munkánk gyakorlatában fontos tapasztalat, hogy a települések belső erőforrásai a legtöbb esetben nem olyanok, hogy saját erőből önálló közösségfejlesztői tevékenységbe kezdjenek; ezek a feladatok – a világban másutt is, valamilyen külső – hol nemzetközi, jó esetekben kormányzati régiós elhatározást és erőforrásokat: központi programokat igényelnek. Ez viszont *erősen növelheti a fejlesztési programok kitettséget* –

elsősorban azok politikai függőségét. Segíthet ezen, ha a központi politikában és a társadalomban van belátás, és szakpolitikai elköteleződés.

Hazai tapasztalataink alapján ezek mostanában leginkább az EU-s pályázatok által valósíthatók meg, mivel az Unió az alapértékei miatt gyakran a részvételt eredményező közösségi bevonást, a helyi öntevékenységet s általában a közösségfejlesztési értékeket (néha nevesítve is) megjelöli a támogatási feltételei között.

Más kérdés, hogy mára kialakulóban van egy alibi technológia ezeknek a programfeltételeknek a kijátszására. Központi és helyi kormányzatoknál, intézményeknél sajnos egyaránt gyakorlat ez, amivel igyekeznek „mintha” módon, sematizált gesztusokkal ilyen programlépéseket akár hamisan is igazolni, s így hozzájutni anyagi forrásokhoz.

A hazai helyzet a 2000 utáni évtizedekre jelentősen változott a korábban már érintett „jó kormányzat – jó kormányzás” vonatkozásában és értelmezésében. Újra és újra olyan politikai meggondolások merültek fel, majd legitimálódtak, amelyeknek értelmében a központi kormány önmaga kívánja a döntési rendszereknek nemcsak a feltételeit megteremteni, de deklarációja szerint azokért a felelősséget is az állam vállalja magára. Ez egy nyilvánvaló és tudatos centralizációs folyamat: az önkormányzatiságtól történő helyi jogkörök áthelyezésétől-átvételétől kezdve a piac közvetlenebb befolyásolásáig, „kézbentartásáig”.

Témánk szempontjából e jelenség azért fontos, mert ez a folyamat a fenti tendencia eredményeként közvetve, de részben közvetlenül is a civil társadalom részvételét, egyúttal szerepvállalását is erősen korlátozza.

Velejárója ennek a folyamatnak a társadalmi közbizalom alakulása: az állam (kormány) kevésbé bíz a társadalomban, s viszont: a társadalom egy része is egyre gyanakvóbb, bizalmatlanabb az állammal, a politikai szektorral s annak különféle intézményeivel szemben. (Péterfi 2016. és PÉTERFI 2019.)

Nem kívánok itt ennek aktuálpolitikai részleteibe belemenni (hiszen nyilván a politikai polarizálódás egyik eredménye, hogy van egy erős és hűséges állampolgári tömeg, amely elfogadja, rendben lévőnek tartja ezt a tendenciát), de *a közösségfejlesztés alapértékeit jelentő részvétel, bevonódás, kezdeményezés, civil társadalmi öntevékenység – s főként a társadalmi párbeszéd – alapjaiban más közegben és eltérő feltételek között valósulhat meg, mint ahogy azt a 90-es évek rendszerváltási időszakáról tárgyaltuk.* Ezekben a centralizálódást erősítő években gyakran találkozunk civilelles központi megnyilvánulásokkal, megbélyegzésekkel, sőt, esetenként a fenyegetettség érzésének megjelenésével is.^{[11]¹⁰}

Itt egy rövid kitérőben kiemelem, hogy a közösségfejlesztés szempontjából részben prioritásként tekintett civil társadalom általános értelmezése Arató András szerint: *„a modern civil társadalom a gazdaság és az állam közötti társadalmi interakció szférája, a nyilvánosságból és különböző szabad társulásokból tevődik össze. A polgári kezdeményezés és önmozgósítás változatos formái hozzák létre, a jogrendszer (különösen az alanyi jogok megléte) intézményesítik. Politikai szerepe nem a hatalom megszerzése, hanem befolyásolása, kontrollja.”* (Nagy–Nizák–Vercseg 2014: 14.)

A közösségfejlesztés utóbbi években kialakuló mozgásteréről

Több fontos tendencia határozza meg, illetve jellemzi ezt az időszakot. Az egyik kiemelésre érdemes jelenség már a hazai meggyökeresedés időszakában érzékelhető volt, hogy a bevezetőben jelzett közművelődési eredet mellett hamar megjelent a *szakmaköziség* folyamata a közösségfejlesztés elméleti és gyakorlati

vonatkozásában is. Részben a nemzetközi gyakorlatban tudott, hogy sokfelé a *szociális munka* volt a közösségfejlesztés „kihordója”; azaz több ország esetében ebben a szaktevékenységben jelent meg egy specializációként, majd ebből vált ki és gyökeresedett meg. (Gosztonyi 1997.) Az tehát, hogy Magyarországon is „összetalálkozott” e kétféle megközelítés, jól érthető. Voltak és tartanak időnként ma is szakmai párbeszédet erről, de ez talán most itt nem kulcskérdés, hogy melyik melyiknek a része.

Korábban említettem a *vidékfejlesztést*, amellyel egymásra kölcsönösen erős hatást gyakorló szemlélet és szaktevékenységi terület a közösségfejlesztés. Ilyen szakmaközileg meghatározó forrás az *ökológia, a környezetvédelem*. De kihagyhatatlan a *settlement* mozgalom; az *urbanisztika*, a városi élet tudománya; a *mentálhigiéne*: a testi-lelki-szociális jóllét területe is.

Korábban jeleztem, hogy a komplex és tartós közösségfejlesztési programok nagyon ritkán tudnak egy települési közösség belső elhatárolásából és csupán a saját belső erőforrásaiból megvalósulni. Például azért sem, mert gyakran éppen az eszköztelenebb, rosszabb anyagi helyzetű, a különféle válságokkal küzdő falvakban, városokban, városrészekben van – vagy lenne – különösen nagy szükség ilyen nagyszabású programokra. A Münchhausen-jelenség híján ezért is jelennek meg külső (nemzetközi vagy nemzeti) erőforrásokból finanszírozott és sokféle beavatkozást magukba foglaló szakmai programok, amelyeknek gyakran kiemelt közösségfejlesztői elemük is szokott lenni (MOLNÁR-PETÁK-VERCSEG 2014.).

Ennek persze az a kevésbé szeretett következménye, hogy *erősen projektalapú működés* alakul ki, azaz a kívülről vezéreltség nincs eléggé tekintettel a helyi tartalmi adottságokra, specialitásokra; meg hogy egy-egy projektnek az időtartama sem a helyben szükséges mértékű időtartamú. Ezek miatt születik sok uniformizált megoldás, nem érlelődnek meg megfelelően a beavatkozási folyamatok, kevés az idő a megoldás kibontásához és megtalálásához, nem gyakorlódnak be fenntartható cselekvési folyamatok, s így nem is válnak belsővé, nem interiorizálódnak megfelelően. És ha ilyen a helyzet, gyakori, hogy elindult pozitív változások is „visszaromlanak” – éppen a belső szervesülés hiánya miatt is.

Fontos itt kis kitérőként megjegyezni, hogy a közösségfejlesztés – bármennyire is fontosnak tartjuk azt – nem csodafegyver, nem tud minden helyzetre megoldást kínálni, különösen nehéz esetben elsősorban a közösségi megoldáskeresési folyamat elindításában tud segíteni.

Azt is tudomásul kell vennünk, hogy sikeres programok esetében sem tud egyszeri beinvestálási lépéssel örök életre megoldást kínálni a közösségi viszonyokban, azaz nem *perpetuum mobile*, hogy belökjük, elindítjuk aztán örökmozgó folyamatként megy az idők végtelenjéig úgy, hogy nincs is vele több dolgunk.

A közösségfejlesztés folyamatos és felelős beinvestálást, társadalmi befektetést igényel. Mindenütt. Tehát nem csak a válsághelyzetben, nem csak kis falvakban, nem csak alkalmi bajok idején. *A társadalom működtetésének és irányításának mindenkori folyamataiban.*

A hazai közösségfejlesztés közelmúltjáig értékelve a szakmatörténetet és visszaulva *a nagyméretű külső erőforrások, támogatások* megjelenéséig, egy érdekes helyzet keletkezett a 2010-es években: az Európai Unió két nagy támogatási csomagjának lett célterülete idehaza a közösségfejlesztés.

Az egyik, amely később *Cselekvő Közösségek (CSK)* címet kapta. Ennek lényege egy többéves programidőszak keretében intézményesített szakmai segítőhálózat kiépítése

Magyarországon. Ez a többmilliárdos nagyságrendű európai uniós forrás közvetlenül a kormányon keresztül elosztásban valósult meg. A víziója az volt, hogy egy központi szakmai konzorcium kereteiben jöjjön létre egy „szakmai fejlesztő ügynökség” (persze nem így nevezték a CSK lebonyolító intézményét^{[12][11]}), amely szinkronizálja a folyamatot, s az építsen ki egy országos mentori hálózatot, és készüljön „szoftverként” olyan háttérbázis, amely szakmai tanulmányokat, kiadványokat, kutatásokat és felkészítő képzéseket kínál a megyei szereplőknek. Ezzel szinte párhuzamosan – valójában kis késleltetéssel – a megyékben majd egy másik központi EU-s programalapokból (TOP) finanszírozva helyi – többnyire települési és kistérségi szintű – közösségfejlesztési folyamatok indulnak. Ez utóbbiakat már a településeknek kellett megpályáznuk, lebonyolítani; de úgy, hogy kötelező volt nekik a CSK-program szakmai irányítását és módszertanát, intencióit használni. Így találkozhatott egy felülről megszervezett szakmai mentorhálózat és felhalmozott tudásanyag az „alulról”, sikeresen pályázó települések programjaival, szükségleteivel – eredeti szándéka szerint azt segítve. Anélkül, hogy részletesen belemennék ezeknek az összesen legalább három-négy éves időszakra érvényes nagy programoknak az elemzésébe, kiemelek két fontos jelenséget, amelyek a közösségfejlesztés hazai gyakorlatát erősen befolyásolták.^[13] Az egyik, hogy különféle – itt most nem részletezett – kényszerekből az EMMI Kulturális Államtitkárságán keresztül lettek lebonyolítva a Cselekvő Közösségek (CSK) címmel megvalósuló, de EU-s támogatásból szerveződő programok. Részben ezért kiiktatták a felépítéskor a Cselekvő Közösségek programcsomagból a közösségfejlesztés egyik meghatározó „felületét”, a szociális területet. Pontosabban, szinte mindent, ami nem a kulturális szférához tartozik (tehát értelmezésük szerint meghaladhatja a Kulturális Államtitkárság kompetenciáját), kiemeltek ebből, és létrejött egy új fogalom, a „kulturális közösségfejlesztés”. Valójában ezen belül is jórészt az intézményekre helyeződött át a hangsúly, amivel a program vezérlése, a közösségfejlesztés igazi értelmezésének számtalan alapértékét (alapvetően pl. a szakmaközi jellegét) kihagyatta, de minimum elszűrte. Ez a tartalmi torzítás, továbbá az erős (kulturális) intézmény-központúság jelentősen félrevitte a szakmai fókuszot.

A másik jellemzője ennek a programirányításnak, hogy elég durván az aktuálpolitika befolyása alá került a szakmai eredetű program. Ez a CSK esetében, de különösen a terepeket biztosító települések felől elindult másik, ún. Települési Operatív Programoknál (TOP) volt egyértelmű, s a kedvezményezettek szelekcióját nagyon a politikai lojalitás szerint jelölte ki.

Nagyon nagy számban születtek a „közösségfejlesztési” tartalomra kiírt TOP-pályázatok, de ezek esetében egyszerre jelent meg egyfajta tömegesítés és sematizálás. A lezajlott pályázati rendszer ezt a feltevést – a közösségfejlesztés uniformizálásának veszélyét – jórészt igazolta.

Nyilván, két ilyen erős befolyásolás ellenére is születtek értékes, valódi eredményeket és fejlesztést tartalmazó programok, amit a szakma utólag próbál kiszűrni és a vállalható belső szakmai tapasztalatok közé emelni. Ezeknek a részben különféle fórumokon történő bemutatásával, s remélhetőleg majd szakmai tanulmányok elemzéseiben is.

Az utóbbi évek értékeléséhez egy másik jelenség megismerése és megértése is fontos. A korai időkben – így e tanulmány elején mi is – a közösségfejlesztés kifejezést az angol eredetek miatt is gyakran két fogalom körüli szinonimaként értelmeztük: a *community development* (tükörértelmezés szerinti közösségfejlesztés) és a hozzá nagyon közel álló *community organization* (közösségszervezés) fogalmaival. Ez a nemzetközi gyakorlatban nem előzmény nélküli, mégis az utóbbi, a közösségszervezés szakmailag

elfogadott és bevett értelmezése, a fejlesztéshez képest a közösségi munkának egy határozottan eltérő jelentését és tartalmát különbözteti meg. A különbség (némileg egyszerűsítve): jórészt a közösségi beavatkozás módjának (céljának és dinamikájának) a tekintetében tér el a kétféle segítő munka, az utóbbi sokkal erősebben a radikalizmusával, a célcsoportjával jellemezhető és a közösségi érdekérvényesítés határozottabb felvállalásával foglalkozik. (Rothman 2002.) Míg a közösségfejlesztés az érintettek bevonásakor az együttműködés keresését, közös alapok megteremtését tartja elsődlegesnek, a közösségszervezés sokkal fókuszáltabban az érintettek arra való felkészítését, hogy kikényszerítsék (többnyire a sikertelen együttműködést követően a hatalom képviselőiből) az érdekeik érvényesülését, és eközben a társadalmi problémákat okozó – rendszer szintű, szerkezeti változásokat is elérjenek a döntéshozatali-hatalmi rendszerben (Sebály-Vojtonovszki 2016). A közösségszervezés a 2010-es évek közepétől Magyarországon is igen jelentős szakmai sikereket és figyelmet elérő közösségi beavatkozási forma, mely részben a demokratikus működés megszaporodó zavaraihoz származó helyzetek sokasága miatt, részben egy szintén sikeres szakmaépítési folyamatot következően végigvivő műhely – a Civil Kollégium Alapítvány – munkájának eredményeként kapott idehaza és Közép-Európában is kiemelt figyelmet.

Ez az új műhely részben a Közösségfejlesztők Egyesületének korábbi szakmai csapatából nőtt ki, szerveződött meg – ezért nyilván ez a folyamat nem volt hatástalan a hazai közösségfejlesztési mozgalmra.

Ugyanakkor mindezekkel párhuzamosan (részben kis késéssel) kialakult egy másik, államilag preferált közösségszervező orientáció, egy új (BA fokozatú) felsőoktatási képzési programnak történt az alapítása és akkreditálása. Ez utóbbi program azonban nem a közösségi érdekérvényesítést, a hatalmi viszonyok befolyásolását tekinti alapvető céljának, hanem egy, alapjaiban kulturális szervezői szaktevékenységet – főként programszervezői munkát – céloz. Míg a korábban tárgyalt kétféle közösségi munka a helyi közösség életét kívánja öntevékennyé és szervezetté tenni (más-más hangsúlyokkal, de a helyi közösséget szolgálva), addig a mára már államilag is akkreditált közösségszervezés valójában a *közönségszervezést*. Tehát a befogadónak, rendezvénylátogatóknak, s így a (kulturális) fogyasztóknak a közönségét: főként az intézményekkel kapcsolatos lojalitását igyekszik befolyásolni.

Ennek a váratlan – és talán nem elkerülhetetlen – képzési tartalomnak a megjelenésével erősen kettévált Magyarországon az állami keretekben zajló közösségszervezési képzési rendszer is.

Most merre tart a közösségfejlesztés?

Az előző részekben igyekeztünk bemutatni a *80-as-90-es években* elinduló új szaktevékenységként a közösségfejlesztést, azt, hogy bár különféle helyzetű és háttérű települési programokból indult, de közös alapokat és egymáshoz kapcsolódó, gyakran egymásra erősen reflektáló főbb áramlatokat fogott össze. Tehát a közösségfejlesztésnek volt *egy sokféle tekintetben közös alapokat valló szakmai összeépítési / felépítési folyamata*.

Azt is bemutattuk, hogy milyen sok más szakterület kapcsolható elemeit integrálta magába, mert komplex problémákra igyekezett komplex megközelítésekkel választ keresni. Ezért hamar megjelent benne a szakmaköziséget respektáló, sok tekintetben holisztikus szemlélet.

Mostanára a nagy kapacitású, széles erőforrásokat kínáló, sok szakember bevonását lehetővé tevő, tartós fejlesztési folyamatok lehetőségét magába foglaló közösségfejlesztési hálózati programokból kevés látszik a horizonton. Meg-megjelenik egy-egy hálózatépítési lehetőség, de a reálisabbnak tűnő esélyt ennek a szakmai szemléletnek a megvalósulására most inkább a konkrét, helyi, esetenként kisebb ügyekben, programokban lehet látni.

Ahogy az elején összetartottak a szálak, most szétszalazva, sajátos szakterületekbe beépítve tűnik esélyesebbnek a kibontakozás a gyakorlati közösségi fejlesztőmunkára. Ebben a *diverzifikációs folyamatban* érdemes a szakpolitikai ajánlásokba történő beépülésnek, de legalább a szemlélet megjelenítésének az esélyét keresni. De fel kell ismernünk, hogy ez a kiterjesztés egyre inkább indokolt a szakmákon kívül zajló közösségi munkák gyakorisága miatt is.

A nagyobb városmegújítási programok kínálhatnak például újabb esélyeket, főként azok, amelyek a fizikai megújítások mellett ténylegesen a helyi közösség megújítását, megmozdítását, öntevékenységének fejlesztését is fontosnak tartják.^[14]

Kimondottan közösségfejlesztői megszólítások hangzanak el a városi reziliencia (azaz a megújulás, az ellenállóképesség, az új helyzetekre való alkalmasság megteremtése) ígéretes példái kapcsán, amelyekben több programból is kiderül, hogy a helyi közösség bevonása, részvétele jelenti sokszor a legfőbb támasztékot a városokat érő külső hatások utáni újjászerveződésekben.^[15]

Többfelé tapasztalni a helyi kisközösségek megbolydulását, kisebb lokális-települési programok indítását, teremtnék kisebb erőforrások – mindezek szinkronizálása mégis a közösségfejlesztés beépülésének az esélyét kínálhatja.^[16]

A közelmúlt önkormányzati választásait tekintve érdekes *tapasztalni a részvételiségnek éppen az önkormányzás kapcsán való újraértelmezését*: ilyen (tehát a részvételiségben járatos, ahhoz értő, gyakran közösségfejlesztő) szakembereket keresnek és építenek be a megújuló hivatalokba, olyan szervezeti egységeket, amelyek a lakossági bevonást, a részvételi tervezéseket, részvételi költségvetési programokat, a közösségi döntéselőkészítés különféle módjait keresik.^[17]

Ezek is valódi új, kínálkozó területek a közösségfejlesztés mai és jövőbeli helyének megtalálásához.

Szerző:

Péterfi Ferenc eredetileg Újpalotán népművelő, majd közösségfejlesztő. Később az NMI és jogelődjeinek a Közösségfejlesztői Osztályán dolgozott, majd az osztály vezetője lett. Falusi és városi terepmunkákban vett részt, egyetemi, szakmai és civil képzések oktatója,

konferenciák szervezője. A Parola folyóirat alapító főszerkesztője, évekig a Közösségfejlesztők Egyesületének titkára, majd elnöke volt.

IRODALOM

Arapovics Mária – Vercseg Ilona (2017, szerk.): *Közösségfejlesztés – módszertani útmutató*. (Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás.) Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ és konzorciumi partnerei, Szentendre.

ARAPOVICS Mária – BEKE Márton – DÓRI Éva – TÓTH Máté (2019, szerk.): *Kulturális intézmények társadalmiasított működési módja* (Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás.) Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ és konzorciumi partnerei, Szentendre.

Ágh Attila (1999): *Civil társadalom és a korai konszolidáció az EU-csatlakozás jegyében Magyarországon c. előadása alapján*. In: *Magyar és európai civil társadalom*. Pécs.

Beke Pál (1993): *Közösségszolgálat Alapítvány*. *Parola* 5. 1–3.

Biddle, W. W – Biddle, L. J (1988): *A közösségfejlesztési folyamat*. Országos Közművelődési Központ Módszertani Intézete, Budapest.

Boda Kitti – Péterfi Ferenc – Tóth Vivien (2015): *Párbeszéd a szolidáris szomszédságért*. Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest.

B. Vörös Gizella (1993, szerk.): *A közösségi munka. Elmélet és gyakorlat külföldön*. Szöveggyűjtemény. Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest.

Farkas Gabriella – Kovács Edit (2014, szerk.): *A közösség dicsérete – a 25 éves Közösségfejlesztők Egyesületének jubileumi kötete*. Budapest.

Gergely Attila (1991): *Intézmények építése a helyi közösségekben*. (Parola füzetek sorozat.) Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest.

Gosztonyi Géza (1997, szerk.): *Közösségi szociális munka*. Budapesti Szociális Forrásközpont, Budapest.

Groskáné Piránszki Irén (2019): *A közösségek szolgálatában – az első Hajdú-Bihar megyei közösségfejlesztő kezdeményezések és a Kelet-magyarországi Közösségszolgálat Alapítvány működésének 20 éve*. Kelet-magyarországi Közösségszolgálat Alapítvány, Debrecen.

Molnár Aranka – Peták Péter – Vercseg Ilona (2014): *Közösségi lehetőségek a mélyszegénység elleni küzdelemben. Önszerveződés és szakmaközi együttműködés*. Készült a „Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért program szakmai koordinációja” keretében. Budapest.

Nagy Á. – Nizák P. – Vercseg I (2014, szerk.): *Civil társadalom – nonprofit világ*. Új Ifjúsági Szemle Alapítvány, Budapest.

Péterfi Ferenc (2014): *Kezdetek*. In: Farkas–Kovács 2014: 11–18.

Péterfi Ferenc (2016): *Súlyok és ellensúlyok aránytalansága – A civil társadalom esélyei az egyensúlyát veszített és bizalomhiányos társadalomban*. In: *A civilek hatalma: a politikai tér visszafoglalása*. Szerk. Antal Attila. Noran Libro Kiadó, Budapest. 187–200.

Péterfi Ferenc (2019): *Közbizalom kutatások*. Budapest. www.kofe.hu

Rothman, Jack (2002): *A közösségi beavatkozás modelljei*. Ford. Varga Tamás. Kiadja a Közösségfejlesztők Egyesülete, a Parola-füzetek sorozatban, Budapest.

Schoenberg, Sandra P. (1979): Criteria for evaluation of neighbourhood vitality in working-class and poor areas in core cities. *Social Problems* 27/1. 6.

Sebály Bernadett – Vojtonovszki Bálint (2016, szerk.): *A hatalom társadalma vagy a társadalom hatalma? A közösség-szervezés alapjai*. Napvilág Kiadó, Budapest.

Varga A. Tamás – Vercseg Ilona (1998): *Közösségfejlesztés*. Magyar Művelődési Intézet, Budapest.

Vercseg Ilona (2018): *Fejezetek az európai közösségfejlesztés történetéből*. Közösségfejlesztők Egyesülete, a Parola-füzetek sorozatban, Budapest.

Vercseg Ilona (2020): *Közösség és részvétel* c. 2011-ben azonos címen a Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület kiadásában megjelent papíralapú felsőoktatási tankönyv jelentősen átdolgozott, e-változata. Letölthető a Közösségfejlesztők Egyesületének és a TáTK honlapjáról: <http://tatk.elte.hu/oktatas/etananyagok>

Végjegyzetek

[1] Ez az írás a Szociálpedagógia 18/2021 számában megjelent tanulmány változatlan másodközlése

[2] A segítség kifejezést Vercseg Ilona legújabb könyvében tudatosan kerüli, értelmezésében meghaladja ezt a kifejezést és a „jó közösségi beavatkozás” fogalmat használja helyette.

[3] <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99000065.TV#> (Utolsó megtekintés: 2020. augusztus 16.)

[4] Pl. Kovács Edit, Makk Katalin, Péterfi Ferenc, Vercseg Ilona dr.: *Hogyan váltak a kőbányai szülők állampolgárokká? – közösségfejlesztési esettanulmány*. 1998.

Letölthető: http://www.kka.hu/Kozossegi_Adattar/dokument.nsf/329cd37724344b06c12568a9006c35fd/f334877eeee3d3d5c1256a2300302a67?OpenDocument (Utolsó megtekintés: 2020. augusztus 16.); Vercseg Ilona: *Kistérségi fejlesztés a Mecsekalján*. 1999.

Letölthető: http://www.kka.hu/Kozossegi_Adattar/DOKUMENT.Nsf/329cd37724344b06c12568a9006c35fd/db97b0d76b7c0b4fc12568a900764ea0?OpenDocument (Utolsó megtekintés: 2020. augusztus 16.) Mészáros Zsuzsa: *Közösségfejlesztési folyamat, közösségi felmérés Kecskéden 1994–1996*. Letölthető: http://www.kka.hu/Kozossegi_Adattar/DOKUMENT.Nsf/329cd37724344b06c12568a9006c35fd/c1070e055a575a42c1256a23002eb5c4?OpenDocument (Utolsó megtekintés: 2020. augusztus 16.)

[5] Pl. Döbrönte Katalin (szerk.): *Közösségi tervezéssel Budafok-Tétény belvárosának megújulásáért*. Promontor Polgári Casino, 2014.

[6] Kajner Péter (szerk.): *Rajtunk múlik! Hogyan szervezkedjünk és képviseljük érdekeinket a lakóhelyünkön?* Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest 2005.

[7] Pl. MOTT Alapítvány, Westminster Foundation for Democracy, Soros Alapítvány, Rockefeller Alapítvány, Civicus, USAID, United Way és több nagykövetség pályázati alapjai.

[18] A Közösségfejlesztők Egyesülete, majd a Civil Kollégium, de pl. a Szabad Rádiók Magyarországi Szervezete is rendszeresen szervezett cselekvő civileknek tréningeket, felkészítő képzéseket.

[19] A Hajdú-Bihari Közösségfejlesztők Egyesülete a nagyrabéi és a konyári fejlesztőmunkához (Groskáné 2019), a Dialóg Egyesület Királdon, a Felső Kiskunsági Községi Munkások Egyesülete a kunszentmiklósi kistérségben, az Élettér Egyesület Komáromban indított helyi fejlesztőmunkákat és azokhoz civil képzéseket, de ezek és a Zalai Falvakért Egyesület falugondnoki felkészítései gyakran összekapcsolódtak leader vidékfejlesztési programokkal is.

[10] Alapítói 1993 nyarán a Postabank és Takarékpénztár Rt., a Kós Károly Egyesülés és a Közösségfejlesztők Egyesülete.

[11]¹⁰ Letölthető cikkek: <https://444.hu/2017/11/29/orban-utasitasara-vegzaltak-most-a-miniszterelnokseg-kitunteteset-kapta-meg-a-norveg-civil-penzek-kezeleseert-az-okotars-alapitvany>; <https://magyarnarancs.hu/belpol/vannak-jo-civilek-es-rosszak-95903>; <https://tasz.hu/cikkek/tudnivalok-civil-szervezetek-szamar-a-kulfoldrol-tamogatott-szervezetek-atlathatosagarol-szolo-torvenyrol> (Utolsó megtekintések: 2020. augusztus 16.)

[12]¹¹ A projektkezdésményezett pontos neve: Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ; konzorciumi partnerei: az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. (korábban Nemzeti Művelődési Intézet) és az Országos Széchényi Könyvtár.

[13] A Cselekvő Községek aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001 projektben született néhány szakmai kiadvány, módszertani útmutató: Arapovics-Vercseg 2017; A közösségfejlesztés és a kulturális közösségfejlesztés gyakorlata szerk. Arapovics Mária; Közösségfejlesztési folyamatok mérés-értékelése szerk. Dóri Éva; Kulturális intézmények társadalmiasított működési módja (ARAPOVICS-BEKE-DÓRI-TÓTH 2019).

[14] BODA-PÉTERFI-TÓTH 2015.; Letölthető podcast: „Teleki tér újratöltve”: <https://anchor.fm/peterfi-ferenc/episodes/TELEKI-TR—JRATLTVE-e9itqd>. (Utolsó megtekintés: 2020. augusztus 9.)

[15] Egy podcast beszélgetés a reziliens városok kérdéséről: <https://anchor.fm/peterfi-ferenc/episodes/Reziliens-vrosok—a-sebezhetősg-cskkentse-rugalmas-helyrellts-alkalmazkods-jraszervezds-krdsei-edn6tg> (Utolsó megtekintés: 2020. augusztus 9.)

[16] Kisközösségi Program: Ökológia, közösség, boldogulás – helyben. <http://www.kiskozossegek.hu/>; Kisváros – érdemes maradni <http://gy-sz.hu/programok/kisvaros/> (Utolsó megtekintés: 2020. augusztus 16.)

[17] <https://jozsefvaros.hu/onkormanyzat/iroda/33-93> (Utolsó megtekintés: 2020. augusztus 16.)

Közösségfejlesztő gyakorlatok

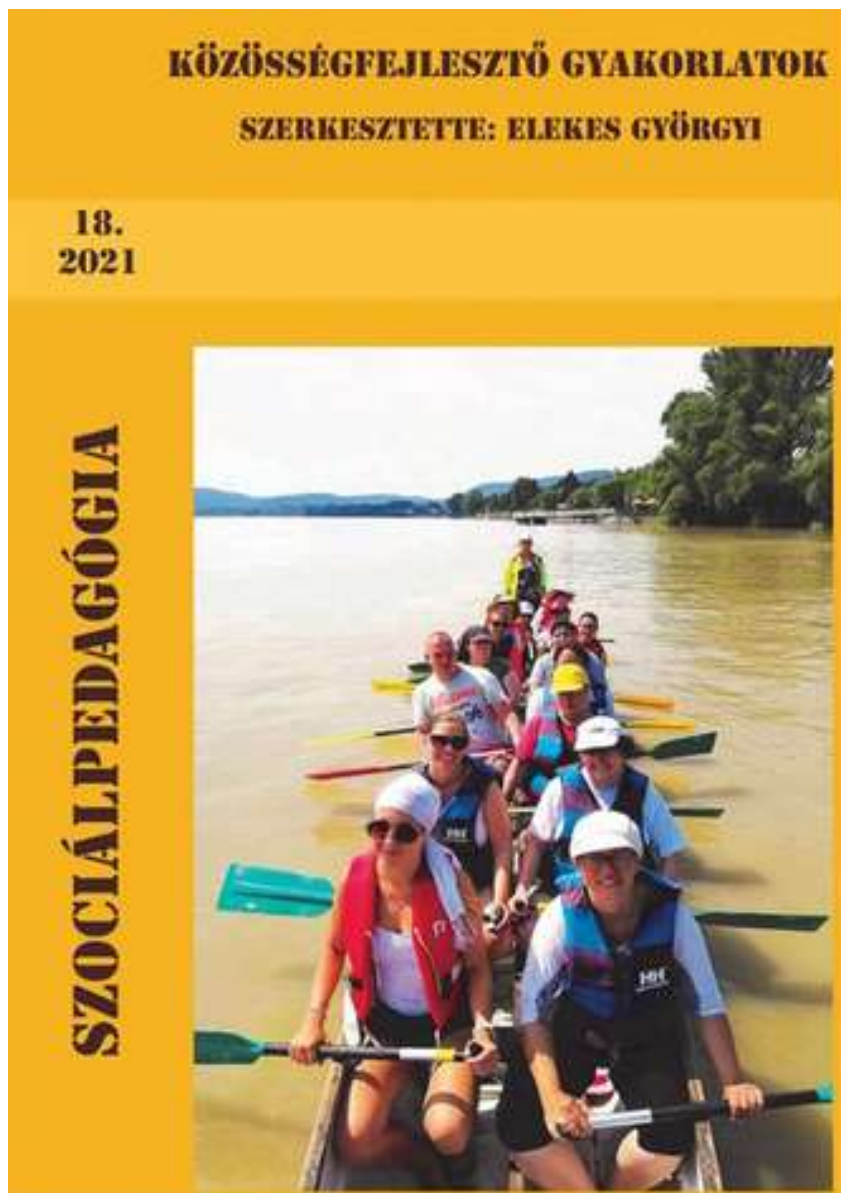
2022/1

Könyvajánló

Megjelent a *Szociálpedagógia* folyóirat *Közösségfejlesztő gyakorlatok* című tematikus száma. A szerkesztő, Elekes Györgyi úgy fogalmaz a kiadvány előszavában, hogy a kötet összeállítása közben egy olyan koncepciót követtek, amely bemutatja a különböző szakmai háttérrel rendelkező közösség- és kapcsolatépítők, közösségfejlesztők gyakorlati és elméleti tapasztalatait. A tematikus számban tanulmányokat olvashatunk a közösségfejlesztés és közösségépítés elméleti megközelítéseiről, valamint a terepen jelenleg is aktív szakemberek tapasztalatairól.

A tanulmányok szerzői: Arapovics Mária, Bogács Ernő, Jonkl Marianna, D. Babos Zsuzsanna, Elekes Györgyi, Gyalai-Korpos Miklós, Gyarmathy Éva, Hadnagy József, Havasi Virág,

Karaus Krisztina, L. Ritók Nóra, Lányi András, Megyeriné Runyó Anna, Péterfi Ferenc, Rác Andrea

A Szociálpedagógia folyóirat *Közösségfejlesztő gyakorlatok* című kötete letölthető innen: http://real-j.mtak.hu/18376/7/szocped18_2021.pdf

Esti párbeszéd Pikó Andrással, Józsefváros polgármesterével

2022/1

Mit üzen a rádió?

Pikó Andrással, Józsefváros polgármesterével beszélgetett a Civil Rádió Demokrácia MOST! című műsorában Péterfi Ferenc és Sain Mátyás.[\[1\]](#)

Péterfi Ferenc (PF): Jó napot, jó estét kívánok! A mai vendégünk Pikó András. Két évvel ezelőtt volt, hogy leültünk beszélgetni néhány héttel, hónappal a polgármesteri megválasztása után, és akkori küzdelmekről, az első hónapnak a nehézségeiről, illetve a váltásról beszélgettünk, és úgy gondoltuk, hogy ma ezt folytatnánk. Úgyhogy szeretettel köszöntünk polgármester úr, András.

Pikó András (PA): Itt vagyok, és nyugodtan maradjunk az Andrásnál, a polgármester úrtól most már nem ijedek meg, de azért közöttünk talán ez még mindig furcsa egy kicsit. PF: De hogyha már erre terelődött a dolog, nem

hiányzik-e a rádió neked, ahonnan te érkeztél? Vagy a stúdió, a mikrofon?
PA: Olyan ez, mint egy hullámvasút. Volt egy olyan időszak, amikor nagyon-nagyon

hiányzott. Ez körülbelül fél éve kezdődött, ez egy nagyon komoly kiégés volt, és most ért véget jó egy-két hónapja. Azok, akikkel beszélgettem a polgármesteri kampány nyitánya előtt, mondták, hogy másfél év után van egy nagy megzuhanás, erre érdemes is készülni. De még akkor is azt gondoltam, hogy rengeteg mindent kaptam ebben a másfél évben, tehát nem bántam meg igazából sosem, viszont arra nem tudtam eleget figyelni, hogy azt, amit viszont elvesztettem ebben a másfél évben, hogyan lehet visszapótolni. És nyilvánvalóan azt, amit a rádiózás élménye ad, nem lehet visszapótolni. Az egy 30 éves szerelem, ami most már a múlté, néha így előjön, észreveszem magamon, amikor beszélgetek emberekkel, hogy na, ez olyan volt, mint amikor reggel valakivel hosszabban beszéltem. A legdurvább az volt, hogy amikor kórházban feküdtem coviddal – összesen több mint 18 vagy 19 napig voltam –, és mindig az volt, hogy túljutottam az életveszélyen, én azért majdnem lélegeztetőgépre kerültem, és utána pedig volt egy ilyen lassú lábadozás, és nagyon untam magamat. Viszont jöttek be újabb és újabb arcok a Szent László Kórházba, a kórterembe, egészségügyisek, nők természetesen, meg fiatal orvosok, rezidensek, idősebb orvosok. Ha lett volna nálam magnó, akkor ebből egy nagyon jó műsort lehetett volna csinálni, mert leültek az ágyam szélére, és akkor én kérdeztem és beszéltek. És ez nagyon-nagyon jó volt nekik, és egy idő után úgy vettem észre, hogy úgy használnak, mint ilyen coachot.

PF: Kiégés elleni.

PA: Igen, igen, mert nagyon fontos, hogy megkérdezzük az embereket. Akkor, amikor látod rajta, hogy most tulajdonképpen nagyon-nagyon el van keseredve, eljött Szolnokról idevezényelték, nem tudja, hogy mi lesz vele. Három munkatársa lett covidos az előző nap, ő maga is fél, és akkor itt van egy főszer, és akkor azt kérdezi, hogy meddig, és hogy egyébként hogy tervezi, hogy most akkor marad itt vagy nem, és akkor kijön minden. Ezt ismered, nyilván azt a technikát, amikor egy kérdés pontosan az az egy kérdés.

PF: Egy gombot nyom meg.

PA: Az úgy megindítja az embereket.

Sain Mátyás (SM): Két évvel ezelőtt, ha jól emlékszem, az egyik dolog, amiről beszélgettünk, az pont a sajtó kapcsán az az ambíció, hogy a független tájékoztatást visszaállítsd a kerületben. Így két év elteltével, hogy látod ezt a dolgot? Lehet-e egyáltalán egy kerületi újság független?

PA: Lehet, de nem könnyű, mert nagyon sok minden szól ellene. Ugye erre az angolok – ha máshonnan nem, Feritől is, meg máshonnan azért az ember meg tudja tanulni Magyarországon, hogyha olvas média irodalmat vagy szakirodalmat – erre jó megoldásokat, meg technikákat találtak ki, amik Magyarországon még mielőtt meghonosodtak volna, nagyon csúnyán át lettek politizálva, és tulajdonképpen mindaz, amit a politika, pártpolitika jelentett, vagy amit nem szeretünk benne, most nem akarok ebbe belemenni, az minden ilyen származékos dologban – mint például a médiairányítás – benne van és át is színezi nem jó irányba. Azt fogadtam meg, hogy amennyire lehet, mindent megteszek: úgy építjük fel az újság és az önkormányzat kapcsolatát, ami klasszikusan lefedi azt, amit egy közszolgálati, helyi közszolgálati médiumról gondolunk. Magyarán az újsággal kapcsolatban nincsen semmilyen kézi vezérlés, tehát a polgármester nem látja a megjelenés előtti lapot. Nincsen a pártoknak dedikált negyed oldala, amiben szerkesztetlenül mondhatják. Hogyha megnézed, nagyon sok ilyen kerületi lap van. Az volt az elvárás, hogy a helyi hatalomtól az újság a kameráit, a mikrofonját, a diktafonját fordítsa a kerületben élők felé, ami azt jelenti, hogy egy klasszikus újságírói

szerepbe kell helyezkedniük. Az a fontos, hogy ők mindazt, amit mi csinálunk, hogyan élük meg. A döntéshozóknak nagyon fontos, hogy van egy jó visszajelzés. Egy jó sajtó a legnagyobb barátja szerintem a politikai döntéshozatalnak. És nem mondom, hogy ez hibátlanul megy, mert nagyon sokszor azt tapasztaltam, hogy a kollégák helyezkednek bele nagyon nehezen, tehát nagyon nehezen tudják elfogadni azt, nincs meg még talán az a bátorság, hogy jó, tényleg lehet, be lehet szólni a polgármesternek, miközben az önkormányzat lapja vagyunk. Miért ne lehetne? Én azt gondolom, hogy egy kerületi lapnak a politikai döntéshozatal szempontjából az ideális pozíciója úgy írható le, hogy nyilvánvalóan nem szabad opponálnia a kerületi többségnek a politikai programját, tehát az egy adottság, azon nem vitatkozunk. Ezzel nyerte meg az ellenzék Józsefvárosban az önkormányzati választásokat, tehát tudjuk, hogy akkor öt évig ez a politikai program a zsinórmérték. Az, ami az újságnak a feladata, ennek a program végrehajtásának az ellenőrzése, és visszajelzés adása, hogy hol csúszik félre, hol megy rossz irányba, hol nem elégséges. Szerintem bennünket saját magunkkal kell szembesíteni, és azért senki nem olyan felülemelkedett, hogy ezt minden nap magával szemben megtegye. Erre valók a jó újságírók, és én azt hiszem, hogy egyre jobban olyan a Józsefvárosi Újság, amilyennek én szeretném – tehát ilyen.

PF: Ha jól tudom, akkor média tekintetében nálatok az elektronikus, tehát az internetes felületek vannak?

PA: Internetes van, de nincsen rádiónk, és nincsen televíziónk.

PF: Igen, televízió nélkül nálatok nyomtatott print sajtó van, illetve podcast-okat mintha látnék.

PA: Igen, az is van. Illetve most nagyon koncentrálnak arra, hogy az online felületeink könnyen elérhetők legyenek és jók. Elvileg Józsefváros szempontjából ennek kell lennie az elsődleges hírforrásnak.

PF: A nyilvánosságról is beszélgettünk két évvel ezelőtt, de arra emlékszem, hogy az egy ilyen központi kérdése volt a diskurzusunknak, hogy milyen lehet kívülállóként, pláne civilként és nem a közigazgatásban járatosként bekerülni egy testületbe. És voltak nektek nagyon határozott vízióitok, hiszen a C8 nevű civil társulás (*C8 Civilek Józsefvárosért Civil Társaság*) fölkészült hosszan erre a szerepre, vagy erre a lehetőségre, és hogy megváltoztatni az önkormányzati vagy a polgármesteri hivatal mechanizmusait, működését. Emlékszem, hogy a küzdelmekről beszéltél nagyon erőteljesen.

Az a kérdésem, hogy most látod-e, hogy sikerült-e valódi változtatást elérni, illetve ennek a kérdésnek a másik fele, hogy mennyi volt az, amit úgy éreztél – és már az előbb a kontrollról és önkontrollról szó volt –, hogy neked vagy nektek kell esetleg módosítani, változtatni a terven, tehát mégiscsak igazodni kell valamennyire a közigazgatási keretekhez? Tehát mennyire feszíthetők ezek a keretek?

PA: Több része is lesz a válasznak. Az első része az nyilván egy direkt politikai rész, hogy fel lehet készülni arra, hogy az ember önkormányzati vezető lesz, de azért egy 35 milliárdos költségvetésű, több ezer embert foglalkoztató nagy cégnek az élére becsöppenni az utcáról civilként, az mindenféleképpen egy sokkoló és egy nagyon szép dolog. És rengeteg olyan elképzelésünk volt, amelyet így utólag bent, a folyamatokat ismerve és látva, nagyon látom a mostani helyzetemben az akkori naivitásokat. Én csinállok jegyzeteket szinte minden nap, és azt gondolom, hogy ha majd valamikor abbahagyom ezt, vagy a választók megvonják a bizalmat, akkor ezt le kell írni, mert szerintem nagyon sokat lehet belőle tanulni civilként. Nagyon sokszor kívülről viszonylag

egyszerűnek tűnik, hogy látjuk, hogy mi a jó megoldás. A közpénzt használó döntéshozók felelősen, jól döntenek, akkor ebből ez és ez az eredmény kell, hogy kijöjjön. Sosem jön ki ez az eredmény pont úgy, azért, mert ez egy szabályozott – törvények, szabályok és egy bürokrácia által szabályozott és dominált – döntéshozatal végrehajtás, ahol még ha a polgármester meg a többség is azt akarja, hogy valami megtörténjen, annak az időtávja körülbelül egy év. Az nagyon-nagyon sok kívülről nézve.

PF: Pláne, amikor ambiciózusan és energikusan érkezik valaki, és gyors változás szeretne.
PA: Persze. És akkor említetted a C8-at. Most polgármesterként ez talán kevésbé látványos, de azért elképesztően nagy vitáink vannak, hiszen ők nem követtek be a döntéshozatalba, nem kell irányítaniuk egy hivatalt, nem kell kompromisszumokat kötni a cél érdekében, akár politikai, akár szakmai kompromisszumokat, nem kell visszafordulni és megpróbálni egy másik utat, mert itt lezárta mondjuk a törvény vagy a jogszabály. Kívülről nagyon sokszor az látszik, hogy itt megy valami pepecselés, de hogy igazából nem jött ki még az eredmény. És ez nyilván azzal is összefüggésben van, hogy nagyon sokat kell tanulni. Tehát, hogy az első egy év elsősorban ez a tanulás. Egy-másfél év elsősorban egy tanulásé volt, elfogyasztottam egy jegyzőt, vagy pontosabban rájöttem arra, hogy mennyire személyfüggő is, hogy mi sikerül és mi nem. És arra is rájöttem, hogy ahhoz, hogy egy önkormányzatban már azon a szinten, ahol Józsefváros van, mondjuk egy 80 ezres városban, ahol megjelenik a pártpolitika; ott a civileknek nagyon adaptívnek kell lenni a környezethez. Tehát én azt mondom, hogy nekem van egy programom, tudom, hogy mit akarok végrehajtani, és tudom, hogy hogyan akarom működtetni az önkormányzatot, de el kell érnem, hogy a többiek is akarják. Azoknak, akik pártokat képviselnek, a pártoknak vannak sajátos pártszempontjai, van azoknak is programja.

PF: Pártközpontok is vannak mögöttük.

PA: Vannak azért pártközpontok is, azoknak is vannak érdekeik. Kétféleképpen lehet ezt csinálni, illetve ennek a vegyítésével, hogy az ember erőt mutat és azt mondja, hogy itt a határ, ezen biztos, hogy nem fogok átmenni, ha rákényszerítesz, akkor ebből konfliktus lesz, amiben te biztosan többet fogsz veszíteni, mint én. Nagyjából én azért így szoktam. Ez azért elég hatékony. De ha csak ezt alkalmazza az ember civilként, akkor soha nem lesz alkotóközösség a vele együtt dolgozó politikusokból. És nekem ez is a célom, és ezért nagyon sokszor és rengeteget beszélgetek, meg vitatkozom az én politikus társaimmal, és szerintem a legnagyobb eredmény, amit föl tudok mutatni ebből a szempontból, az az, hogy az elmúlt két évben egyetlenegy olyan döntésünk sem volt, ahol lett volna kiszavazás a frakcióból, a többségi frakcióból.

PF: Politikusokon a saját tábor politikusait érted, nem a teljes testületet?

PA: Így van, és ez szerintem egy elképesztő politikai teljesítmény, hogy hat pártot sikerült úgy egy közösségbe kovácsolni, hogy az óriási viták ellenére, amikor a döntést meg kell hozni – és szerintem nem hoztunk rossz döntéseket –, akkor az olyan legyen, amit én is tudok vállalni, és ami mögé ők is oda tudnak állni. Én azt látom, hogy nagyon sok kerületben azért ez nem így működik. Tehát bizonyos szempontból mi ebből különlegesekek vagyunk. Én azt gondolom, hogy ez működik ezen a szinten – nagyjából a fővárosi kerületi és az országos középvárosok szintjén. Itt szerintem, ha valaki felkészült és kellő kompromisszumkészséggel, tárgyaláskészséggel rendelkezik, akkor civilként is tud komoly pozíciót szerezni, illetve civil politikát vinni. És van egy szint szerintem, a kisvárosi vagy nagyközségi szint, Pest környékén egy csomó olyan település van, ahol iszonyatosan jól működnek a civilek jobban, mint ez a konstrukció. Egyszerűen azért, mert

közelebb vannak egymáshoz az emberek, a civil szervezetek jobban értik őket, és ott helyben – Pomáz például, amennyire tudom –, irigylem őket, mert összeáll egy csapat jó programmal, ismer mindenki mindenkit és megcsinálják. Nincsen az a politikai szint, ami bizonyos szempontból akadályozza ezt. Nálam van, és nekem akkor ehhez kell alkalmazkodnom.

PF: Majd megkérdezzük erről a pomáziakat. De még csak egy pillanatra ide – volt egy kis jelzésed, vagy egy kiskaput nyitottál, amikor a C-8-asokról beszéltél, hogy milyen nehéz megértetni velük: akkor elmondható, hogy a C8-asok udvariasan vagy esetenként udvariatlanul ellenőrzik a polgármestert? Tehát nekik kell beszámolnod vagy elszámolnod?

PA: Ennél sajnós rosszabb a helyzet, mert mi arra számoltunk, hogy nagyon-nagyon szoros viszonyban tudunk maradni, de egy nagy győzelem egy civil szervezetet mindig kiürít, meg elfáraszt, ezt ismeritek, hogy ekkor előjönnek ezek a klasszikus dilemmák: intézményesülés, watchdog vagy együttműködői szerep, melyik a fontosabb? A watchdogoké, de most kössek bele a polgármesterembe, akiért küzdöttem és közülünk való? És vannak teljesen más szempontok, mert ugye ők joggal mondják azt, hogy te azért lettél polgármester, mert a C8-nak volt egy nagyon jó programja, légy szíves, hajtsd végre, én pedig azt mondom, hogy erre törekszünk, de ahhoz, hogy én bármit ebből végre tudjak hajtani, ahhoz nekem ezen a pár terepen meg kell kötnöm a magam egyezségét, és vállalnom kell bizonyos konfliktusokat. Magyarán, nem tudom azt az elvi engesztelhetetlenséget polgármesterként vinni, mint amit a C8 civil szervezetként kívülről jól el tud látni. Ez két különböző helyzet.

PF: A nehézségekről itt sok mindent mondtál, és nyilván ezekről még hosszan beszélhetnénk, és jó is lenne beszélni, de az egyik nagyon fontos szempont volt a ti programotokban, amennyire én emlékszem, ez a részvételiség. Egy kicsit erről a részvételiségről faggatnálak, hogy ez áldás vagy átok? Hogy van ez? Belehallgattam a múltkori beszélgetésünkbe, és volt egy mondatod, az így hangzott: *'tisztában vagyok azzal, hogy általában az állampolgárok nem a részvételt szeretnék, hanem a részesedést'*. És ez egy nagyon pontos mondat volt számomra. Szóval ezek után a kérdések.

PA: Szerintem a Mátyás jobban tudja, mint én, hogy az, hogy egy erről leszoktatott vagy igazából meg nem tapasztalt társadalmat rávezetni arra, hogy milyen nagyszerű dolog részt venni a döntéshozatalban, az nem könnyű. Nagyon sokan élnek a gyanúval, hogy ez valami átverés. Persze, amikor a politikus ennnyire nagyon smúzol, akkor biztos akar valamit! Tehát, hogy biztos, hogy nem úgy lesz, csak most elbábozzák nekünk, hogy ez fontos. Ugyanakkor meg azt látjuk, hogy például a fővárosi részvételi költségvetés szerintem egy óriási siker volt. És az lesz a következő évi is, sőt most már nem csak fővárosban lesz, hanem nálunk is lesz 2022-ben.

Józsefvárosi Részvételi Költségvetés – Ötletelő műhely a Palota-, Csarnok és a Corvin negyedieknek
Itt talán ez a név nem ismeretlen, Udvarhelyi Tessza, a mi közösségi részvételi irodánkunk a vezetője. Őtőle nagyon sokat tanulunk.

PF: Ő kérlelhetetlen, azt hiszem, nagy szerencsétek van ezzel.

PA: Abszolút. És az a nagyon jó, hogy miközben kérlelhetetlen a részvételiség megkövetelésében, aközben nála alkalmazkodóbb embert, bármennyire is furcsa, nem nagyon láttam. Ő talán az egyik garancia arra, hogy 2024-re jobb hivatalunk lesz, polgárbarátabb hivatalunk lesz, jobbak lesznek a működéseink. Miközben nem téveszti a célt, aközben próbálja megérteni azt a közeget, amiben van. Ellenséggként nem lehet lenyomni egy bürokráciát, ott érző emberek vannak, akiknek vannak meghatározott rutinjaik, azt átalakítani, ahhoz nagyon sok tapintat, meg nagyon sok megértés kell, meg jól megfogalmazott mondatok. És tulajdonképpen egy kicsit ugyanez a helyzet azzal a kifejező részvételiséggel, mert ez egyszerre fontos belül, hogy átalakíts egy alapvetően hierarchikus katonai szervezetet, mint amilyen egy polgármesteri hivatal.

PF: Most itt arra gondolsz, hogy az egyes osztályok közötti határokat átlépni?

PA: Egyrészt, meg arra gondolok, hogy az egymásért együttműködés egy adott célért, az nem feltétlenül egy alapélmény a magyarországi közigazgatásban lévőknek. Nekem az első ilyen durva élményem az volt, amikor egy adott ügy intézésénél láttam, hogy van egy körülbelül kéthetes szünet az ügy intézésében, amikor az első emeletről nem ment föl az információ a második emeletre, pedig csak egy lépcső. Majd a harminc napon belül átküldöm... Ezt iszonyatosan nem lehet megmagyarázni, és tudod, hogy ez onnantól kezdve torlódik, tehát a vége mégiscsak az, hogy a megfelelő határidőre nem készül el semmi.

Szóval Tesszának és nekünk az egyik nagy feladatunk vagy programunk most az, hogy hogyan tesszük saját magunkat, a munkatársainkat ügyfél-barátabbá. Erről szívesen mesélek, mert ez egy nagyon érdekes helyzet Józsefvárosban, ahol egyszerre él együtt a 19. század a 20. századdal, meg a 21-kel, és másrészt pedig, hogy ezzel a nagyon kevert népességgel, mármint ilyen értelemben kevert helyzetű népességgel hogyan tudsz úgy

szót érteni, hogy közben ő azt érezze, hogy a döntésekben a véleménye igenis fontos. Csinálunk minden hónapban egy közösségi fogadóórát – Józsefvárosnak tizenkét negyede van – tizenkét negyedben. Csinálunk, ha lehet és nem akadályoz meg a Covid, két ilyen közmeghallgatást és tematikus konzultációkat is a filmforgatásról, parkolási rendeletről, bizonyos fejlesztésekről. Ott a Tessza tudása azért nagyon fontos, mert a Fishkin pontosan tudja azt, ami nyilván nálatok sok műsorban már elhangzott, hogy ennek a társadalmi részvételnek, bevonásnak vannak különböző szintjei. Tehát van, amikor csak megkérdezem az embereket. Van, amikor ennek a kérdésnek van kötelezettségvállalás része egészen odáig, hogy aztán a részvételi költségvetésben maguk dönthetnek. És az nagyon fontos tanulás, hogy mindig olyan kérdéseket vigyünk és abban a formában vigyünk ki, amilyen formában mi tudjuk vállalni azt, hogy a döntéseinket befolyásolja. Vagy ha nem befolyásolja, akkor csak annyit mondunk, hogy meghallgatunk benneteket, és próbáljuk felhasználni ezeket. Az egy nagyon érdekes dolog, hogy a Covid, azért ezt elég rendesen keresztülhúzta. Én arra számítottam, hogy ezekkel a havi találkozókkal valami jót fogunk csinálni, és egy idő után beállt. Tehát most el kell kezdenünk gondolkodni ezen. Egy idő után mindig ugyanazok jöttek. És ez nem jó. Lehet, hogy elfáradnak, lehet, hogy nem így kell hozzáfogni. Lehet, hogy Magyarországon ma ezt a nagyon aktív, minden hetes bevonódást helyi közügyekben nem lehet elvárni az emberektől. Nem olyan még az életünk. És akkor itt visszatérek arra, hogy igen, és közben részesedni szeretnének leginkább és nem részt venni.

PF: Az előbb, amikor mintha a hivatalról és az ottani kollégáidról, a velük való nehézségről beszéltél volna, hogy látod, van-e nekik valami vonzalmuk a részvételiség iránt, belelátunk valamit a kötelezettségen túl?

PA: Most már igen. Az látszik, hogy a közigazgatás mindig egy nagyon-nagyon szabályozott, belső szabályzatokkal, külső törvényekkel szabályozott mechanizmust jelent, ahol nekem is meg kellett tanulni, hogy az nem úgy megy, hogy a politikus odamegy az ügyosztályvezetőhöz vagy az alatta lévőhöz és kér valamit, hanem arról tudnia kell a jegyzőnek, hiszen ez úgy működik, hogy a jegyző kiadja a feladatot, és aztán utána ügyek mennek, iratok mennek. Tehát, hogyha bemegy egy politikus, és körbe kérdez valamit, akkor a hivatalnok nem tudja, hogy a hivatali főnökének vagy a politikusnak kell-e megfelelni stb. Tehát itt tiszteletben kell tartani azt, hogy mi a hivatal működési logikája. A mi feladatunk Tesszával az, hogy higgyék el, hogy ezt a működési folyamatot lehet úgy is csinálni, hogy a másik oldalon nem egy irat van vagy nem valamifajta elvont dolog, hanem létező érző, józsefvárosi szegény vagy nem szegény emberek. És akkor ez volt az első, hogy ügyfélszolgálatot akartunk csinálni. Az első ilyen vagy az egyik nagy dermesztő élményem az volt a Covid elején, hogy nem tudtak bejönni, mert nálunk nem ügyfélszolgálat van, hanem ügyfélfogadás. Tehát fölmennek az irodába, és ott leülnek, és akkor intézik a dolgokat az ügyintézővel. De nem tudtak bejönni, kint álltak az utcán a hóban, és tényleg olyan volt, mintha nem Magyarországon lennénk. Ahol ilyen nagyon megviselt, szegény emberek állnak kint az esőben, nem tudnak bejutni a közhatalom szentélyébe, és nem tudják elintézni az ügyeiket. És akkor eldöntöttem, hogy azonnal nekilátunk egy normális ügyfélszolgálat kialakításához, és ahogy elkezdtünk az ügyfélszolgálaton gondolkodni, úgy szabadultak fel a kollégák és kezdték el beleélni magukat, hogy lehet másképp is. Az, hogy civil technikákat vagy civil szempontokat alkalmazunk, attól nekik is jobb lesz. Mindenki szenved attól egy kicsit, hogyha azt látja, hogy a munkájának az eredményeként nem jön ki az, amit ő igazából szeretne, mert a családtámogatási irodánknak a munkatársai nagyon szeretnének segíteni ezeknek az embereknek, de amikor látják, hogy elindítanak egy ügyet, és abból majd csak másfél

hónap múlva lesz valamifajta kis pénz vagy segély, miközben már most kellene, akkor az egy rossz érzés, és ezeken lehet változtatni. Úgy szoktam fogalmazni, hogy az ügyfélszolgálatnak olyannak kell lennie, mint ha bemész egy hipermarketbe, most már vannak olyan pénztárak, ahol, ha nem értesz semmihez, akkor beállsz a pénztárba, és a végén majd valaki lehúzza neked. Ha viszont értesz egy kicsit vagy bátrabb vagy, akkor odamész az önkiszolgálóhoz. A mi ügyfélszolgálatunk tulajdonképpen egy fordítókorong a századok között, mert vannak olyan lakosaink, és őnekik is jár a jó minőségű közszolgáltatás, akik még a 19. században vannak. Vannak olyanok, akik írásos ügyintézésben már benne vannak, de azért nagyon-nagyon nehezen boldogulnak. Pláne, hogyha nem is úgy beszélünk. És vannak olyanok, akik már arra várnak, hogy mikor lehet elektronikusan ügyet intézni. Lesznek munkaállomások, ahol tudnak elektronikusan ügyet intézni, segítséggel lesz egy kolléga, aki, ha kérdeznék tőle, akkor válaszol, és lesznek olyanok, rendes ablakos, ahol bejön akár a nehezen beszélő, nehezen író, akár funkcionális analfabéta józsefvárosi polgárunk, és az első dolgunk az lesz, hogy csinálunk neki egy ügyfélkaput. És aztán onnantól kezdve tudjuk, hogy megvan. A legmegalázóbb mindig az, én folyamatosan ettől szenvedek, hogy valaki ott van – én magam sem értem a blankettát, amit ki kell neki töltenie –, és akkor szegény kitölti, nyilván rosszul. És akkor hiánypótlás. Eltelik vele három-négy ilyen kör, mire a végén nagy nehezen elindul az ügy a hivatalon belül. Miért nem lehet ezt úgy megcsinálni, ráadásul nekünk is kényelmesebb, hogyha elektronikusan intézünk ügyeket, hogy ott van, képessé tesszük rá, és majd nagy nehezen meg fogja tanulni. Valószínűleg egy évig mindig kell neki segíteni.

PF: Tehát ez most zajlik, ez nem egy lezajlott dolog?

PA: Ezt most tervezzük. Most tervezzük, hogy milyen lesz a tartalma, és most ebben az évben alakítjuk ki magát a helyiséget. Én azt gondolom, hogyha semmi mást nem fogok csinálni ebben az öt évben, mint ezt, akkor már megérte. De nem?

PF: Ez nagyon izgalmas, és tudom, hogy van már egy irodátok, ami az ilyen energiatakarékos megoldásokra rásegít, és ott valahogy azt éreztem meg, amit most mondtál, hogy bejön valaki, és nem tudni még, hogy idézőjelben, milyen nyelven és milyen eszközön, de valami módon elmondja, hogy mire van szüksége, és az ott lévő szakembernek nem a leegyszerűsítés a dolga, hanem, hogy megoldódjon a probléma.

PA: Igen, igen. Ha lehetne ilyet csinálni, akkor a legjobban premizált munkatársaink ezek az ügyfélszolgálatosok lesznek, hiszen rendkívül türelmesnek kell lenniük, nagyon sokféleképpen kell tudniuk kommunikálni, kreatívnak kell lenni, és a legfontosabb, hogy a szempont vagy a szemlélet az az, hogy nem egyszerűen egy ügyet csinálunk, hanem ott van az ember az ügy mögött, vele kell foglalkoznunk, az ügy az az eszköz, hogy neki jobb élete legyen.

SM: Említetted, hogy nálatok is nemsokára indul a részvételi költségvetés. Szerintem nagyon érdekes lenne a te szádból hallani, hogy polgármesterként mit vársz ettől a dologtól. Mert azért ez egy macerás dolog, fölforgatja a házat belül is, lehet, hogy a lakosok is nehezen értik meg, hogy miről szól ez a dolog. És nyilván van nálatok egy részleg, ahogy mondtad is, Tesszáék foglalkoznak ezzel, ők látnak bele minden részletkérdésbe, de te, mint városvezető, aki a célokat tartod a szemed előtt, mit vársz ettől a dologtól?

PA: Hát, sokfajta módon tudok őszinte lenni. Leszek először politikusként őszinte. Én azt gondolom, hogy ez egy olyan dolog, amire én büszke tudok lenni, amire tudok majd hivatkozni 24-ben, ami egy politikusi teljesítmény és a többi, és a többi. Ne zárjuk ki, hogy ez egy fontos szempont. De, ami intellektuálisan igazán izgat, az az a folyamat, ami el fog

indulni a részvételi költségvetés nyomán, és ez nem lesz kényelmes nekünk. Tehát az a tanulási folyamat, amiben a döntéshozatal, a közös döntéshozatal polgárok és döntéshozók között kialakul. Amikor majd az én képviselőim rájönnek, hogy át kell adniuk hatalmat.

PF: De legalább megosztani.

PA: Vagy megosztani. Hogy "hülyébbnél hülyébb" szempontokat kell számításba venni, tehát nem elég egyszerűen az, hogy az egyik párt ezt akarja, a másik meg azt akarja, hanem ebben az utcában ezt akarják, a másikban azt akarják. Nem az a célunk, hogy fölláítsuk az utcákat egymás ellen, valamilyen megoldásra kell törekedni. Azt hiszem, hogy mi ebből rengeteget fogunk tanulni. Mivel ez lesz az első, és az elsőnél még nem az a cél, hogy minden nagyon klappoljon, ezért itt most megengedhetem azt a luxust magamnak, hogy erre figyeljek, hogy hogyan fogunk tanulni. Azért ez egy jó tanulóiskola. Szerintem a részvételi költségvetést azért is szeretted nagyon, mert ez a fajta iskolába kényszerítése a formális politikának szerintem nagyon-nagyon fontos.

PF: Egy teoretikus kifejezés jutott eszembe, de nagyon fontos lenne, hogy erről egy pár percet beszéljünk, ez a deliberáció, aminek a kultúrája elképesztően hiányzik talán ebből a régióból, de mindenesetre a mindennapi gyakorlatunkból. Ez valójában a tárgyalás, egyezkedés, megegyezésre jutás, megvitatás, egymásra találás. Ennek az élménye még a családokban se nagyon van, meg hát még a családon kívüli térben, és talán lehet, hogy egyszerre kell tanulni kerületi szinten, és talán a városrészekben vagy szomszédságokban is, de vajon ennek az örömét sikerül-e majd adni. Ez egy nagyon izgalmas dolog. Szerintem az egész társadalomnak baromi nagy szüksége lenne erre, ha nem egy ilyen parancsvégrehajtó beosztott akar lenni, hanem valamennyire fölemelt fejű ember. Hogy ebben a mérlegelésben, vitatkozásban, egyezkedésben föladni is tudjon az elveiből és kiállni is érte. De ez a hivatalnak és a politikusnak is, szóval ez egyszerre mindenkinek egy nagy lecke.

PA: Hát igen, a hivatal oldaláról azt nézzük, hogy véget ér a választás, és utána elkezdődik a részvételi költségvetésnek a folyamata, amiben Józsefváros három fejlesztési régióra lesz osztva. Kifejezetten úgy csináltuk, hogy legyen benne úgymond' úri középosztálybeli, meg szegénynegyed is. Most jelenleg igazából nem sok pénz, 40 millió forint, tehát összesen 120 millió forint áll a rendelkezésükre. Remélem, hogy a rákövetkező évben ezt tudjuk emelni. De úgy kell megegyeznünk majd ott, illetve döntenünk az egyes beérkező projektekről, ötletekről, hogy közben azt kérjük tőlük, hogy vegyenek részt a kidolgozásában. Tehát, hogy nem egyszerűen csak ötleteket küldenek be, hanem megtanulják ők is, akik ott vannak, hogy igen, mennyi munka van azzal, hogy valami aztán utána legyen. Mondjuk, legyen közcé a Pápa téren – most ugyan egyébként lesz, majd reméljük, az újabb menetben a fővárosi részvételi költségvetésben. Mondok egy példát. Az, hogy egy közcé az önkormányzat létrehozza, az ugye, hát mennyi, 40 millió forint, nem egy nagy pénz. Jó, jó, oké, van 40 millió forintunk? Hát van, akkor legyen! És van-e még 20 millió forintunk a működtetésre? Rá fogunk jönni, hogy ami az önkormányzatnál evidencia, hogy van az úgynevezett beruházási költségvetésünk, és van a működési költségvetésünk, és a kettőt egyensúlyban kell tartani. Magyarán, hiába van nekem sok pénzem építeni valamit, hogyha utána nem tudom működtetni. Nem akarok országos példákat mondani, stadionépítés vagy nem tudom mi, de az ugye ennek a megfelelő példája, hogy fel tudok húzni akármennyi vévét, de a végén ott fognak állni, és a fenntartás... Ezt végig kell gondolni. Nem nekem, nekik, akik hozzák az ötleteket. És egyeztetni kell. És ugyanez a hivatalnál is, hogy föl kell készülniük arra, hogy nem a

polgármester mondja meg, hogy mi van, hanem olyan emberek, akik most közösségben dolgoznak, és a végén hoznak valamit, a végén kiderül majd, hogy mit valósítunk meg, és ott egyszerre hirtelen a nyakukba szakad 10-12 projekt, amit meg kell csinálni. Nagyon kemény lesz, de ez a deliberatív demokrácia nekem is nagyon nagy szerelmem. Egy időben sokat olvastam róla, és szeretném, ha lehet, majd hogyan minden formáját Józsefvárosban kipróbálni – az állampolgári tanácstól kezdve a részvételi költségvetésig. Nem tudom még, hogy melyik az, ami igazán működik majd.

PF: A Demokrácia Most! műsorát hallják. Pikó András, Józsefváros polgármestere a vendégünk, és a józsefvárosi küzdelmekről, eredményekről, örömeikről és nehézségeikről beszélgetünk, és a legutolsó percekben arról a döntési helyzetről vagy arról a részvételi lehetőségről, amivel megpróbálnak jogköröket és hatalmi döntéshozatali lehetőséget megosztani a helyi lakókkal vagy a helyi lakók jelentős részével, és hogy ez milyen gondokat fog okozni, vagy milyen felkészültséget igényel. Az utolsó néhány percben a párbeszédnek, az együttműködésnek, a vitának a kérdéseit hoztuk föl, és innen folytatjuk a beszélgetésünket.

SM: Ha visszakanyarodhatunk egy kicsit ahhoz a témához, amiről a műsor elején beszélgettünk, hogy a civil szférának és az önkormányzatnak milyen a viszonya. Te inkább azt emelted ki, hogy a civil szervezet került egy ilyen dilemmahelyzetbe, hogy hogyan viseltessen azzal az önkormányzattal, akit ő segített végül is hatalomra. De a másik oldal is nagyon érdekes. Mi ebben a stúdióban biztos, hogy mindannyian hiszünk abban, hogy a civilek hatalmas értéket teremtenek, és akkor jönne az a logikus cselekvés, hogy az önkormányzat támogassa, segítse a civileket, ahol csak tudja, hiszen ők egy hatalmas potenciált jelentenek, és nagyon sok feladatot el tudnak látni. De hogyan tud ez működni, vagy tud-e működni? Mert ugye itt is rengeteg dilemma rögtön előjön, hogy az önkormányzat nem adhat valakinek, csak úgy, mert tudja, hogy ő jó, hanem ha ad, akkor mindenkinek kell, vagy versenyeztetés van. Nyilván nem lehet kedvenc civil szervezet és nem kedvenc civil szervezet. Tehát azt hiszem, hogy az is nagyon nehéz feladat, hogy az önkormányzat jól tudjon adni a civileknek, vagy jól tudja támogatni a civileket. Vagy lehet, hogy nem is a támogatás a jó szó, hanem jól tudjon együttműködni vagy támaszkodni rájuk?

PF: Adni és elfogadni.

PA: Így van. A legesleges feladat az volt még akkor, amikor csak összeállt a mögöttem lévő koalíció, hogy elfogadják azt, hogy a politikai szempontok mellett a civil szempontok is nagyon fontosak, hogy például elfogadják azt, hogy a részvételi költségvetés az általuk is aláírt politikai programnak az egyik legfontosabb eleme. És ilyen maga a részvételiség. Ez azért nem evidencia, tehát nagyon sok önkormányzatnál a képviselőknek, az egyéni képviselőknek vannak úgynevezett dedikált keretei. Mennek az utcán, ide kellene egy pad, beszélünk a központba, és akkor lesz egy pad, és a képviselő eladja, hogy hát ezt akkor ő harcolta ki, járdát csináltak és a többi. Semmi civil nincsen benne, kapitalizál, illetve profitál a képviselő, és ez az, ami számukra vonzó.

De elfogadni azt, hogy légy egy folyamatnak a facilitátora, tehát azt, hogy te a saját választókerületben projektek mellett kiállsz, megszervezed, odamész, meghallgatod az embereket, nem nyomod keresztül rajtuk a politikai szempontokat, hanem megpróbálsz összegezni, érvényesíteni, ez szerintem egy nagy lehetősége egy politikusnak. Tehát ebből sokkal több minden kijön, mint akkor, hogyha egy padot odaraknak, és aztán a végén átvágja a szalagot. Amikor ezen túl voltunk, akkor jött az, hogy a hivatal is elfogadja azt, hogy ezek a civil szempontok ezek bár sokat bonyolítanak a dolgunkon, de nagyobb

elégedettséget jelentenek, hogyha kielégítjük őket. Például a helyi civil szervezetek számára az önkormányzat egyfajta bázist, háttérrel tud biztosítani. Józsefvárosban egyszerre vagyunk nagyon szegények, és egyszerre vagyunk nagyon gazdagok. A szegénységünk az a pénzünk, nincsen elegendő, tehát nem tudunk annyi támogatást kikerekíteni a költségvetésből, legalábbis az első két évben nem tudtunk, ami igazán hathatós támogatás lenne a nálunk egyébként nagy számban lévő civil szervezetek számára, viszont gazdagok vagyunk üres helyiségekben.

Ez is olyan nagyon furcsa, hogy most mondom, hogy az üres helyiségek, és ha azt mondom, hogy anyagilag vagyunk érdekeltek abban, hogy minél kedvezőbb áron civil szervezetek vagy művészeti csoportok ott el tudják kezdeni a munkájukat, akkor mindenki hátrahőköl, hogy ezt pénzért ki lehet adni. Van nyolcszázvalahány olyan helyiségünk, ami üresen áll, rossz állapotban, fizetjük érte a közös költséget a társasházaknak. Évente ezekért az üres helyiségekért majdnem 400 millió forintot fizetünk teljesen feleslegesen. Magyarán a legegyszerűbb, ha ezek a helyiségek nem üresek, és hogyha nem üresek, akkor vigyünk bele jó funkciókat. Nyilván van olyan, amit piaci alapon ki kell adni, és erre dolgozunk ki a vagyontervünkben jó megoldást, de a másik lehetőség az az, hogy közhasznú célokra odaadjuk. Amikor eljutsz idáig, akkor onnantól kezdve az, hogy kialakítsál egy olyan helyzetet, illetve egy rendszert, hogy mindaz, amit Mátyás mondott, hogy nem szabad kedvezményezett civil szervezetek legyenek. Mi pályáztatunk civileket, egyházi, kulturális, sportszervezeteket, és amivel még mindig gond van, mert nagyon nehéz, hogy független bíráló bizottságokat hívunk be, olyanokat, akik függetlenek tőlünk is, felkérünk bírálatra. Az ő általuk adott bírálati szempontok alapján dől el, hogy ki mennyi pénzt kap. Ezek nem nagy pénzek, pár százezer forintok. Na, itt jön be az, hogy ki hova van bekötve, kinek a barátszervezete fontos? Miért kap az ehhez a párthoz közel álló szervezet vagy ehhez a képviselőhöz közel álló szervezet, és miért nem kap a másik? Nyúljunk bele. Ha belenyúlunk a sorrendbe, a rendszerbe, akkor minek csinálunk rendszert? Ha nem nyúlunk bele, akkor nagyon sokszor van olyan, hogy helyi fontos érdekek hátrébb sorolódnak. Tehát nagyon bonyolult ez a rendszer, hogy mit tudunk csinálni egy ilyen helyzetben.

Helyiségbérleti lehetőségek civil és egyházi szervezeteknek a Józsefvárosi Önkormányzatnál

PF: És mit tudtok csinálni egy ilyen helyzetben?

PA: Hogy folyamatosan alakítjuk, tehát minden évben jobb és jobb lesz a pályázati rendszerünk, azt gondolom, hogy ezt.

PF: Már más témáknál is fölmerült a folyamat, nem biztos, hogy pont ezt a szót használtad, de ezt vontam le, hogy akár az önkormányzás folyamata is, tehát hogy itt nem egyedi aktusokról van szó, hanem egy egymásra épülő ívről, fölfele vagy lefele menő ívről, de a folyamat jelentőségéről.

PA: Igen, és szerintem egy dolgot Magyarországon nagyon nehéz megfogni, hogy akkor tudod ezt a folyamatot végigvinni, ha képes vagy arra, hogy egy adott ponton azt mondd, hogy eddig rosszul csináltam, most jobban fogom csinálni. Ez egy olyan luxus, amit nem engedhet meg magának politikus. Átvilágítottuk az egyik saját gazdasági társaságunkat, nyilvánosságra hoztuk azt az átvilágítási anyagot, amiből kiderül, hogy az önkormányzat ezen a téren nagyon rosszul működik, és működhet jobban a saját gazdasági társasága is. Ezeket el szokták dugni. Én kiraktam a honlapra, és meg is írtam, hogy egy felelős politikai vezetőnek nem az a dolga, hogy a rábízott közvagyon vagy intézményrendszert védje rossz értelemben, tehát a hibás működést igazolja valahogy.

Kiderült most az egyik pályázatunknál, hogy másfél éven keresztül rosszul értelmezték a kollégák a szabályokat. És akkor tudod, van egy ilyen, hú, akkor most innentől kezdve hogy van? Hát akkor ezt még valahogy oldjuk meg úgy, hogy ne derüljön ki, aztán majd utána senki nem fogja észrevenni, hogy akkor más lesz! Én mondtam, hogy nem. Tehát, hogy az a világ legtermészetesebb dolga, hogy a dolgok rosszul mennek egy ideig, és aztán utána jobban fognak menni, de attól fognak jobban menni, hogy vagyunk elég bátrak ahhoz, hogy bevállaljuk azt, hogy igen, eddig rosszul mentek, nem vagyunk istenek, nem vagyunk szupermenek, hogy mindent azonnal megjavítsunk. Amikor odaérünk és rájöttünk, akkor onnantól kezdve jobb lesz. Nekem ebből a szempontból lehet, hogy szuicid hajlamaim vannak a politikában, de én ettől nem félek. Szerintem abba politikus még nem bukott bele, ha őszinte volt, és nem csinált semmilyen gazemberséget, és el tudta mondani a választóinak, hogy nem az a dolgom, hogy eltitkoljam önök elől a bajt, hanem az, hogy megoldjam.

PF: András, egy ilyen tépelődést kivel tudsz megosztani?

PA: Én viszonylag könnyen elérhető vagyok azok számára is, akik Józsefvárosban élnek, tehát le lehet szólítani, és néha nagyon kemény beszélgetéseknek vagyok kitéve. Nem ugrom el. Az elején azt mondtam, hogy két dolgot nem fogok csinálni, lopni meg hazudni. Ez viszonylag egyszerű program, de nagyon hatásos. Az egyik feltételezi a másikat, a hazugságnál nyilvánvalóan nem úgy kell értened, hogy mindent a maga nyersségében mondasz el, de egy választót meg kell tisztelni azzal, hogy a szavazatáért vagy csak azért, mert ott van, nem csaphatod be. Egyszerűen nem csaphatod be. Tehát nem mondhatasz neki valótlan dolgokat. Ha odajön és azt kéri tőlem, hogy polgármester úr adjon nekem lakást, akkor sosem mondom azt, hogy megnézem, mit tehetek. Hanem elmondom, hogy amióta vagyunk, mi azóta pályázati rendszerben, pályázat útján jelöljük ki, hogy kik lesznek a bérlőink. A polgármester nem nyúlhat bele. Nem tehetek önért semmit sem. De hát annyi lakás van. Mondom, tudom, rengeteget dolgozunk azért, hogy ezeket a lakásokat mind-mind aztán majd bérelje valaki, és bízson ebben a rendszerben. Ha ön megfelel a feltételeknek, akkor lesz önkormányzati bérlakása. És mindig elfogadják, hogyha azt mondom, hogy nem. Nem szeretnek érte, de azt senki nem mondja, hogy én sumálkodok.

PF: Nem jól kérdeztem az előbb. Amikor valamilyen ügynek nekimenjek vagy ne, vagy ne erre menjek, belevágunk vagy ne – te személy szerint Pikó András, kivel tudod megosztani az olyan dolgokat, amiknek majd később lesz esetleg valamilyen kimenetele? Tehát amikor egy ilyen döntési, vacillálási, hezitálási helyzetben vagy – nagy dolgokról van szó, nem arról, hogy mikor legyen a közvéce nyitva, tehát nem ilyenre gondolok.

PA: Hát az első az a feleségem, ami egy ilyen nagyon beszélgetős kapcsolat. Két újságíró, rádiós újságíró, naná, hogy folyamatosan interjúzunk egymással. Tehát ővele nagyon sok mindent meg tudok beszélni.

És vannak munkatársaim... Én elkövettem egy nagy hibát, ez volt az életem egyik nagy hibája, de tulajdonképpen nagyon sok jó is származott belőle. Polgármesterként én is azt gondoltam, hogy demokratikus vezető leszek, és a demokratikus vezetésről nekem egy mintám volt, hogy hogyan kell egy szerkesztőséget irányítani. Az egy nagyon-nagyon jó dolog. Beül sok okos ember, az ember megteremti azt a hangulatot, hogy abban a másfél órában, amikor szerkesztőségi értekezlet van, senki ne higgye azt, hogy nem mondhat bármit. A látszólag legnagyobb hülyeségből is kijönnek jó dolgok. Ettől működik egy kreatív közösség, munkaközösség. Tudjátok, így csináljátok nyilván ti is, meg én is így csináltam.

És nekiláttam, és polgármesterként valami olyasmit csináltam, ami ehhez hasonló, egy olyan kabinetet, amiben szerintem egy ilyen dream team volt, tehát nagyszerű emberek, Atkári Jánostól Udvarhelyi Tesszáig, ráadásul ég és föld. Tessza az egyik széle, az Atkári a másik széle, és közben nagyszerű emberek, mindenkinek több nyelvvizsgálója és hatalmas tapasztalata van – és a harmadik hónapban azt láttam, hogy mindenki rettenetesen boldogtalan, betegszik, sírnak az emberek körülöttem. És a végén kiderült, hogy én nem egy polgármesteri kabinetet hoztam létre, hanem egy szerkesztőséget, ami rettenetesen rossz abban az adott környezetben, mert a polgármesterség, meg a politikai döntéshozatal arról szól, hogy egy teamben dolgozunk azért, hogy a végén az, akire ki van szabva ez a feladat, a lehető legjobb döntést hozza meg. Az ugye én vagyok. Ez más és más felelősséget jelent, és nekem volt nehéz ezt megtanulni, hogy a végén egyszer nekem ki kell mondani, hogy akkor errefelé megyünk, és el kell tudniuk fogadniuk, hogy arrafele megyünk. Vitatkozunk és megyünk, és mostanra szerintem majdhogynem tökéletesen működik ez. De egy valami megmaradt, hogy folyamatosan más és más körökben én végigbeszélem ezeket a dilemmákat, meg a terveket. Ugye a polgármesternek a feladata az, hogy amit csinálunk, annak keretét szabjon, hogy új utakat indítson be, és egyikben sem én vagyok a legjobb. Nekem csupa olyan munkatársam van, akik az adott területen mind-mind sokkal okosabb nálam. Nem én zenélek a legjobban, én karmester vagyok, és akkor végzem jól a dolgomat, hogyha mindent megteszek azért, hogy ők ki tudjanak bontakozni, és a végén – közösen – egy jó megoldásra jussak.

PF: Tehát akkor az eredetileg létrehozott szerkesztőség egy kicsit átalakítva, de valójában felújítva, megújítva működik.

PA: Működik, csak le lett róluk véve a felelősség. Pontosabban fölvettem azt a felelősséget, ami a döntésekkel jár. Egy szerkesztőség, meg persze nyilván egy főszerkesztő is mindig ki tud mondani valamit, de egy szerkesztőségnél nálam nagyon sokáig ment odáig, hogy egészen addig gyúrtuk, amíg “na jó, akkor csináljuk ezt” – ezt nem lehet egy önkormányzatnál.

PF: Eltelt az egy óránk. Még egyet azért hadd kérdezzek, hogy este kilenc-fél tíz fele, ha hazaérsz ma, megengedheted magadnak, hogy most már nem veszed elő a benti ügyeket?

PA: Ma nem. Ma még van egy ügy, amit elő kell venni. Egyébként úgy szokott történni, hogy én reggel 6-kor kelek, és 8-ig dolgozom. Persze van benne reggeli, meg minden, ami kell, de van benne egy jó egy óra, amikor a legfontosabb ügyeket átnézem, hogy mi lesz aznap, elolvasom az időközben bejött leveleket, és akkor úgy megyek be, hogy tudom, hogy mit csinállok. Általában azért este 6-ig, 7-ig kell dolgozni, soha nem dolgoztam ennyit. És aztán utána megpróbálok valami olyasmit csinálni, ami kikapcsol. Nagyon érdekes – Feri, szerintem te láttad a Facebook oldalamat –, de pont a műsor elején említett kiégésnek az eredménye volt az, hogy valamit vissza kell pótolni, és például az egyik ilyen visszapótlás az, hogy most nagyon-nagyon sokat figyelek arra, hogy megkapja az életem azokat a fontos impulzusokat is, amelyek az értelmiségi létből származnak, vagy ami ahhoz kell. És hogy jobb dicséretet nem tudok mondani erre az egy órára, hogy most nekem ez az egy óra is ennek az értelmiségi létnek a visszapótlása volt, mert nagyon-nagyon szeretek így beszélgetni az emberekkel.

PF: Köszönjük. Pikó András volt a vendégünk, és jó zenéket, sok jó koncertet kívánunk.

Szerzők:

Péterfi Ferenc eredetileg Újpalotán népművelő, majd közösségfejlesztő. Később az NMI és jogelődjeinek a Közösségfejlesztői Osztályán dolgozott, majd az osztály vezetője lett. Falusi és városi terepmunkákban vett részt, egyetemi, szakmai és civil képzések oktatója, konferenciák szervezője. A Parola folyóirat alapító főszerkesztője, évekig a Közösségfejlesztők Egyesületének titkára, majd elnöke volt.

Sain Mátyás végzettsége szerint tájépítész, majd a vidékfejlesztés területén dolgozott. Ma közösségi tervezési, 'részvételiségi szakértő', a Főpolgármesteri Hivatal Társadalmi Együttműködési Osztályának munkatársa.

Végjegyzet:

[1] Az alábbi szöveg egy rádiós beszélgetés leirata, sok helyen az élő beszéd spontaneitását és áramlását követi – ezért nyelvileg esetenként kicsit pongyolább.

Ajánló a közösségi megoldások köréből

2022/1

A Parola cikkajánlója. Összeállította Huszerl József.

URBACT-hálózatok és az „igazságos átmenet”

Zöld, megfizethető energia és közlekedés, a kkv-k és az innováció támogatása. Városaink lépéseket tesznek az éghajlat és a társadalmi igazságosság érdekében.

Az URBACT által inspirált városok és települések az egész EU-ban az „igazságos átmenet” támogatásának élvonalában állnak, biztosítva a zöld fellendülést, miközben a polgárokat is bevonják a folyamatba. Az URBACT program szakértője, Eddy Adams megvizsgálja, hogyan segíti az URBACT a városokat abban, hogy új, átfogó beavatkozásokat kísérletezzenek ki, amelyek jót tesznek az embereknek és a bolygónak.

Forrás és folytatás: <https://urbact.eu/urbact-h%C3%A1ll%C3%B3zatok-%C3%A9s-az-igazs%C3%A1gos-%C3%A1tmenet%E2%80%9D>

Elkészült a „Bajban a klíma, mit tehetünk?” kiadvány

Az Energiaklub a „KEHOP 1.2.1. Klímastratégia kidolgozása és szemléletformáló klímakampány Szarvas, Csabacsúd és Hunya településeken” projekt keretén belül, a résztvevő önkormányzatokkal közösen lakossági szemléletformáló kiadványt készített arról, hogy egyéni szinten mit lehet tenni a klímaváltozás ellen.

Forrás és folytatás: <https://energiaklub.hu/hirek/elkeszult-a-bajban-a-klima-mit-tehetunk-kiadvanyunk-5049>

Ukrajnai háború – Mit tesznek a civilek? Mit tehetek én?

Az Ukrajna és Oroszország között kirobbant háborús konfliktus kapcsán sokunkban merül fel a kérdés, hogy jelen helyzetben mit tehetünk. Válság idején fontos tudni, hogy kihez fordulhatunk segítségért vagy ha segíteni akarunk. Ilyen helyzetben különösen nagy szerep hárul a civil szervezetekre, sokuk már az első hírek hallatán elkezdte a felkészülést a humanitárius segítségnyújtásra. Ebben a cikkünkben olyan szervezeteket gyűjtöttünk össze a teljesség igénye nélkül, amelyek önkénteseket keresnek, adományt fogadnak és amelyekhez jogsegélyért, információért lehet fordulni.

Forrás és folytatás: <https://www.nonprofit.hu/hirek/Ukrajnai-haboru-Mit-tesznek-a-civilek-Mit-tehetek-en>

Egy délután a nyíregyházi Labor Caféban az ukrajnai háború kitörése után egy héttel

Gondolom, nem csak én éreztem, hogy közelebb kéne menni az ukrán határhoz adományt vinni és híreket hozni. Ezért két napot ott töltöttem, az elsőt Nyíregyházán a Labor Caféban, a második napon a menekülteket ideiglenesen befogadó két településen jártam.

Ebben a részben az első napon készült interjúk hallhatók. A szerkesztő-riporter Huszerl József.

Tovább a tudósításhoz: <https://anchor.fm/hji/episodes/Egy-hettel-az-ukrajnai-hbor-kitrse-utn-a-nyiregyhazi-Labor-Cafban-e1falqs>

Adományozási kisokos

Látjuk, mennyien megmozdultatok az ukrán helyzet hatására, hogy segítsetek a menekülőkön. Arra gondoltunk, hogy a majd' tíz éves adományozói tapasztalatunkat megosztva veletek, összerakunk egy mini kisokost, hogy hogyan érdemes segíteni.

Csak olyan dolgot adjatok, amit ti is megennétek/felvennétek/használnátok. Ezek az emberek pár napja még pontosan úgy éltek, mint te vagy én. A méltóság számít! Mindenki kerülhet ilyen helyzetbe!

Forrás

és

folytatás: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=3239026452984248&id=1447351432151768

Arra kérik Firenze lakóit, segítsenek kifizetni a szegény nyugdíjasok rezsiszámláit

Elindítottak Firenzében egy kezdeményezést, hogy csökkentsék a bajba jutott idős emberek gondjait a hirtelen megugró energiaárak miatt. Olaszország azok közé az államok közé tartozik, ahol az utóbbi időben a legnagyobb mértékben növekedtek meg a megélhetési költségek. Legfőképpen az energiaárak szálltak el, és ennek társadalmi következményeit a város most már nem tudja önállóan vállalni. Firenzében a lakosság 27,6%-a hatvanöt év feletti, ezek közül sokan most súlyos gondokkal küzdenek a hirtelen megemelkedett közüzemi számláik miatt.

Forrás és folytatás: <https://24.hu/kulfold/2022/02/14/firenze-szegeny-nyugdijas-rezsi-energiaarak-olaszorszag/>

A nonprofit szektor legfontosabb jellemzői 2020-ban

Az előző évinél alig kevesebb (-0,4%), 60 673 nonprofit szervezet működött hazánkban 2020-ban, egyharmaduk alapítványi formában, kétharmaduk társas nonprofit szervezetként. A szektor meghatározó jellemzői lényegében nem változtak: a klasszikus civil szervezetek a jelentős számuk, a nonprofit vállalkozások a magas bevételeik okán emelkedtek ki 2020-ban is a nonprofit szervezetek közül. A járvánnyal összefüggésben a civil szervezetek önkénteseinek száma 15%-kal csökkent 2019-hez képest.

Forrás és folytatás: <https://bit.ly/3tyyn6i>

Szerző:

Huszerl József közösségfejlesztő, a Pályázatfigyelő (PAFI) főszerkesztője, a Közösségfejlesztők Egyesülete Felügyelő bizottságának elnöke, a *Parola Ajánló a közösségi megoldások köréből* rovatának szerkesztője.

Új év, új remények a KÖFE háza táján is

2022/1

Ritkán jelentkezünk saját hírekkel a Parolában, de most indokoltnak láttuk, hogy ráirányítsuk a figyelmet a részvételiség és a közösségfejlesztés fokozott szakmai lehetőségeire. Ebben egyesületünk is igyekszik szerepet vállalni, valamint minden lehetséges eszközünkkel támogatni partnereink ezirányú kezdeményezéseit.

Több jelentős szakmai eredmény született a tavalyi évben és folytatódik idén is.

1/ SZOCIÁLIS HACKATHON adaptációs folyamat

Vidékfejlesztési maraton, Abathon – közösségfejlesztési maraton, Ferencvárosi közösségi hackathon néven három hozzánk közel álló esemény segítette megérteni, mi ez és hogyan tudjuk ezt a közösségi részvételen alapuló, a helyi erőforrásokat intenzíven katalizáló módszert beilleszteni a hazai alkalmazások közé, és persze hogyan tudunk kedvet csinálni ahhoz, hogy minél többen kipróbálják gazdagítva a tapasztalatok körét.

Az adaptáció folyamatáról több kisfilm is született: [Abaújban](#), [Ferencvárosban](#) és [Homoród-Küküllő](#) mentén. Valamint esettanulmányok a [Parolában](#).

Októberben egyesületünk 2 éves [Erasmus programjának](#) utolsó szakaszában megszületett egy [módszertani füzet](#) is, amely segíti a megismerést, és reméljük kedvet hoz másoknak is a kipróbáláshoz. Szakmai konzultációkkal, műhelymunkákkal és közös projektek generálásával igyekszünk kivenni a részünket ebben a módszerbővítő fejlesztő

munkában. Idén Miskolcon a város Részvételi Programjának keretében, valamint egy újabb Erasmus együttműködés keretében dolgozunk majd együtt a szerbiai Pacsova városában a Trag Alapítvány szervezésében, támogatásával, mely alapítvány a Balkán Helyi Kezdeményezések Alapjának (BCIF) utódja – megtartva a fő profilt, folyamatosan kisebb adományokat nyújt helyi közösségeknek.

2/ HÖM – azaz Helyi Önrendelkezési Minimum

Ami annak a feltételrendszernek a végiggondolása és megfogalmazása, amelynek teljesülése szükséges ahhoz, hogy egy-egy település életében érdemi változás, elmozdulás történjen a közösség számára fontos ügyekben. Ennek alapjait a KÖFE által 18. alkalommal szervezett [Nyári Egyetem](#) résztvevői rakták le azzal a meggyőződéssel, hogy ilyen alapelvek, értékek és elvárások megfogalmazására lenne szükség a helyi, települési közösségek szintjén is. Ennek keressük szervezeti szinten is a kereteit szoros együttműködésben a Civil Kollégium Alapítvánnyal. Ennek eredményeképpen zajlik 2022 tavaszán [„A Te Választásod” kampány](#). Ennek keretében olyan helyi csapatokat keresünk, amelyek helyi események szervezésével hívják fel a figyelmet a helyi önrendelkezés mibenlétére és emellett való kiállásra, például a képviselőjelöltekkel való párbeszédre és a választáson való részvétel fontosságára. Ez persze a folyamat eleje és nem vége, minden partnert arra biztatunk, hogy érdemes ezt a közéleti beszélgetéssorozatot folyamatként felépíteni és végül cselekvésbe fordítani.

3/ Részvételi programok zajlanak országszerte

Részvételi költségvetési folyamat ([Budapest főváros](#), [Budapest Józsefváros](#), [Miskolc](#)), mely új teret nyitna a helyi lakosoknak és szakembereknek is a tapasztalatszerzésre. Közösségi tervezés területén is keressük szakértelmünk és korábbi tapasztalataink helyét a [Római part](#) tervezésében, [miskolci](#) aktivisták képzésében és szakmai műhelyek szervezésében.

Folyamatos tevékenységeinket is szeretnénk fenntartani: nyári egyetem, közösségkonferencia, tematikus műhelyek szervezése aktuális szakmai kérdésekkel, dilemmákkal feltöltve. Új felnőttképzési vezetőnk lett márciustól, akivel ezen szolgáltatásainkat is továbbfejlesztjük. Készülünk néhány újításra: a helyi kezdeményezések közösségi adománygyűjtéssel való támogatása, a közösségi beszélgetés, a megosztó témák napirendre kerülésének elősegítése dramatikus eszközökkel, mely módszertani fejlesztő munkában partnerünk lesz a Vitakultúra Egyesület és a sepsiszentgyörgyi As Pata Rhei csapata.

És nem megy el mellettünk a háború okozta szenvedés enyhítésében való feladatvállalás se. A krízis első, kaotikus, gyors reagálást igénylő szakaszában tagjaink közül sokan egyénileg vállaltak szerepet helyi szervezeteikkel, családjaikkal. A második, rendszerezett krízisintervenciós szakaszban a segítő közösségek támogatásában vállalunk szerepet, ennek szakmai keretei kialakítása napi feladatunk ebben az időben. Békét mindenkinek, mindenhol!

Budapest, 2022. március

Kovács Edit, elnök